

Sisekaitseakadeemia
Politsei- ja piirivalvekolledž

Andrea Rebane

KOHTINGUVÄGIVALD: LEVIMUS JA PROBLEEMID
(Pärnu näitel)

Lõputöö

Juhendaja: Uno Traat

Tallinn 2017

ANNOTATSIOON

Kolledž: Politsei- ja piirivalvekolledž	Kuu ja aasta: juuni 2017.a.
Töö pealkiri eesti keeles: Kohtinguvägivald: levimus ja probleemid (Pärnu näitel)	
Töö pealkiri võõrkeeles: Dating violence: distribution and problems (In Parnu)	
Töö autor: Andrea Rebane	Olen koostanud lõputöö iseseisvalt. Kõik lõputöö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, seisukohad, kirjalikest allikatest ja mujal allikates saadud info on nõuetekohaselt viidatud. Olen nõus oma lõputöö kättesaadavaks tegemisega elektroonilises keskkonnas. Allkiri:
Lühikokkuvõte: Lõputöö on kirjutatud teemal „Kohtinguvägivald: levimus ja probleemid (Pärnu näitel).“ Kohtinguvägivald on kontrolliv, ahistav ja agressiivne käitumine kahe romantilises suhtes oleva isiku vahel. Sellega on seotud verbaalne, emotsionaalne, psüühiline või seksuaalne vägivald, või kõik vormid koos. Töö koosneb 38 leheküljest põhiosast, sealhulgas 8 joonisest ja 2 lisast. Lõputöö on kirjutatud eesti keeles. Lõputöö koostamisel on kasutatud kokku 27 allikat, millest 16 on inglise keelset. Töö koosneb sissejuhatausest, kolmest põhipeatükist, seitsmest alapealkirjast, kokkuvõttest, resümeest, kasutatud kirjandusest ja lisadest. Lõputöö eesmärgiks on välja selgitada milline on kohtinguvägivalla levimus ning kui lai on noorte teadlikkus antud valdkonnast. Autor kasutas oma töös eesmärgi saavutamiseks kahte uurimismetodoloogiat: kvalitatiivset ja kvantitatiivset. Andmete kogumiseks on koostatud ankeetküsimustik, kus on ette antud nii vastusevariandid kui ka võimalus vastajatel kirjutada juurde paari küsimuse juurde oma kogemus või isiklik arvamus. Kvalitatiivseks uurimismeetodiks viis autor läbi intervjuud viie kohtinguvägivalla ohvriga. Lõputöö teema aktuaalsus seisneb selles, et kuna noored hakkavad käima kohtamas juba väga noores eas ning vägivald on väga laialt levinud mitmes erinevas vormis, siis on oluline tõsta noorte teadlikkust ning võimalikult vara ennetada ohtu. Lõputöös toob autor välja uuringu tulemused ja teeb nendest järeldused, samuti toob välja soovitused ja võimalikud ettepanekud kuidas olukorda parandada.	
Võtmesõnad: vägivald, kohting, kohtinguvägivald, noored, ohver, psüühiline, vaimne, füüsiline, seksuaalne	
Võõrkeelsed võtmesõnad: violence, date, dating violence, youth, victim, psychological, mental, physical, sexual	
Lõputöö seos riiklike arengukavade ja prioriteetidega: Antud lõputööd on võimalik kasutada riiklikes arengukavades, sihtgrupiks kooli õpilased, viia läbi koolides selleteemalisi loenguid ja koolitusi	
Säilitamise koht: Sisekaitseakadeemia raamatukogu	
Vastab lõputöö nõuetele:	
Juhendaja: Uno Traat	Allkiri:
Kaitsmisele lubatud:	
Kolledži direktori asetäitja: Merle Kutser	Allkiri:

SISUKORD

ANNOTATSIOON	2
MÕISTETE JA LÜHENDITE LOETELU	4
SISSEJUHATUS.....	5
1. KOHTINGUVÄGIVALLA OLEMUS.....	7
2. RAHVUSVAHELISED KOHTINGUVÄGIVALLA UURINGUD.....	15
2.1 Uuringu tutvustus, eesmärk ja tulemused.....	15
2.2 Kohtinguvägivalla ülevaade Soome näitel	17
3. KOHTINGUVÄGIVALLA UURIMUS PÄRNU LINNAS.....	19
3.1 Uurimusmeetod, valim ja uurimuse läbiviimine	19
3.2 Uurimustulemuste analüüs	21
3.3 Pärnu Gümnaasiumite uurimustulemuste analüüs kooliti	24
3.4 Järeldused ja soovitused	27
3.5 Juhtumite analüüs	29
KOKKUVÕTE.....	32
SUMMARY	34
VIIDATUD ALLIKAD.....	36
JOONISTE JA TABELITE LOETELU.....	38
LISAD	39
Lisa 1. 12. klassides läbi viidud küsimustik.....	39
Lisa 2. Kohtinguvägivalla ohvritega läbi viidud intervjuud.....	47

MÕISTETE JA LÜHENDITE LOETELU

Kohting- faas romantilises või seksuaalses suhtes oleva kahe inimese vahel, kus käiakse kohtamas ning soovitakse välja selgitada mis teineteisele meeldib ning kas partner sobib ka pikemaajaliseks suhteks. (Saucy, 2003)

Kohtinguvägivald– vahend, mida vägivallatseja kasutab selleks, et kontrollida ja domineerida ohvri üle hirmutamise, ähvarduste ning füüsilise, emotsionaalse, seksuaalse ja vaimse vägivalda abil. (Piirivalveamet, 2012)

Naiste vastu suunatud vägivald- igasugune soolisel erinevusel põhinev vägivald, mille tulemuseks on füüsilise, psühholoogilise või vaimse kahjustuse või kannatuse tekitamisega naisele. (Kase, 2004, lk 84)

Meeste vastu suunatud vägivald- on delikaatne ja väheuuritud. Probleemi teadvustamine on olematu, sest üldsus (ka mehed ise) tunnevad sügavat vastumeelsust näha mehi nõrgana, kannataja ja ohvrirollis. (Herrera, 2016)

SISSEJUHATUS

Kohtinguvägivald ei ole uudne nähtus ja on suureks probleemiks ja ohukohaks just seetõttu, et üldjuhul kui vägivallatsemine algab juba suhte algusperioodil, võib teismelistel olla väga keeruline seda ära tunda. Selle põhjuseks on sageli asjaolu, et erinevaid tunnuseid aetakse segamini armastusega. Probleemkohaks on ka see, et noorte seas levib aramus, et kohtinguvägivald hõlmab vaid füüsilist vägivalda, mistõttu jääb vaimne vägivald sageli suurema tähelepanuta.

Käesolev uurimustöö on uudne ning Eestis ei ole varasemalt kohtinguvägivalla leviku uuringut läbi viidud. Põhjus, miks selle teemalised uurimused puuduvad on tõenäoliselt seotud sellega, et teema on äärmiselt tundlik ning ohvrite poolt avalikkusele pigem varjatud. Seetõttu aga on oluline teemat uurida ning teha vajadusel saadud tulemuste põhjal võimalikke ettepanekuid, kuidas jõuda maksimaalselt efektiivse ennetustegevuseni.

Lõputöö on väga aktuaalne, kuna noored hakkavad varakult tutvuma vastassoo poolega ning käima kohtingutel. On oluline, et nad märkaksid ohumärke juba varakult ja oleksid teadlikud kelle poole abi saamiseks pöörduda.

Vägivallast teatamisest loobumist võib põhjustada hirm vägivallatseja ees, teadmatus või kartus saada hukka mõistetud, kuid selge on see, et teema vajab põhjalikumalt käsitlemist. Uuringu käigus on läbi viidud küsitlus, kasutades sihtgrupina eeskätt teismelisi gümnaasiumiõpilasi. Lisaks viidi läbi viis intervjuud kohtinguvägivalda kogenud ohvritega.

Uurimustöö on jaotatud kolme suuremasse peatükki, mis omakorda jagunevad alapeatükkideks. Esimene peatükk kirjeldab detailsemalt kohtinguvägivalla olemust, selle definitsiooni ja erinevaid liike. Töö teises osas on välja toodud rahvusvaheliselt läbi viidud kohtinguvägivalla uuringu tutvustav osa - milliseid tulemusi on seoses uurimusega saavutatud. Samuti toob teine peatükk välja ka kohtinguvägivalla ülevaate naaberriigis Soomes. Viimane kolmas peatükk aga kajastab töö autori poolt läbi viidud küsitlust - teadlikkus kohtinguvägivallast. Lisaks on kolmandas peatükis välja toodud kohtinguvägivalla ohvritega läbi viidud intervjuud ja nende analüüs.

Uurimustöös on kasutatud kahte uurimismeetodit: küsitlust ja juhtumianalüüsi ning kahte uurimismetodoloogiat: kvantitatiivset ja kvalitatiivset. Küsitluse meetodi valis autor eelõige seetõttu, et läbi küsitluse oli võimalik koguda ühetaolisi andmeid piisavalt suurelt sihtrühmalt.

Sihtgrupiks valiti välja gümnaasiumi 12. klassi õpilased, kuna see on aeg, mil noored hakkavad rohkem iseseisvuma ning ka kohtingute osakaal on suurem. Juhtumianalüüs osutus valituks seetõttu, et sel viisil oli võimalik saada ülevaade ka reaalselt kohtinguvägivalda kogenud inimeste kogemustest. Kuna selle teemaline kirjandus, kus reaalsete inimeste kogemused on koondatud puudub, leidis autor, et intervjuerimise meetod on hea viis, kajastamaks tegelikku olukorda.

Uurimustöö eesmärgiks oli välja selgitada kui suur on kohtinguvägivalla levimus, millise vägivallavormiga on enim kokku puutunud ning milline on noorte teadlikkus antud teemal. Uurimusküsimuste koostamisel arvestas autor eeskätt seda, et tulemused kajastaksid võimalikult põhjalikku ja reaalselt olukorda, et küsimused oleksid vastajatele arusaadavad ning selgelt mõistetavad.

Lähtudes eesmärgist on püstitatud järgmised uurimisküsimused:

1. Kui levinud on kohtinguvägivald noorte seas?
2. Millise vägivalla vormiga on noored kokku puutunud lähisuhtes?

Sellest tulenevad uurimisülesanded:

- Selgitada välja kohtinguvägivalla teemaga seonduvad mõisted
- Analüüsida kohtinguvägivalla erinevaid liike ja osapooli
- Selgitada välja noorte teadlikkus antud valdkonnast
- Viia läbi ankeetküsitlus Pärnu linna kolmes gümnaasiumis
- Viia läbi intervjuud kohtinguvägivalla ohvritega
- Analüüsida kui suur on kohtinguvägivalla tase gümnaasiumites
- Teha ettepanek kohtinguvägivalla ennetamisele

1. KOHTINGUVÄGIVALLA OLEMUS

Käesolev peatükk annab ülevaate kohtinguvägivalla olemusest, tutvustab kohtinguvägivalla liike ning nende mõjust noortele. Samuti on kirjeldatud kohtinguvägivalla erinevaid osapooli.

Kohtinguvägivalla defineerimine

Kohting on faas romantilises või seksuaalses suhtes kahe inimese vahel, kus käiakse kohtamas ning soovitakse välja selgitada mis teineteisele meeldib ning kas partner sobib ka pikemaajaliseks suhteks. (Saucy, 2003)

Kohtinguvägivald on paarisuhtevägivald, mis leiab aset noorte inimeste vahel, kes on tutvunud ja suhtlevad, kuid ei ela veel omavahel koos. Kohtingu vägivalla puhul võivad ilmnedä järkjärgult kõik vägivaldse käitumise vormid. Tavaliselt algavad kõik paarisuhted armastusega ning partneri vägivaldsus tuleb esile aja jooksul. (Tugikeskus, 2012)

Kohtingutel aga on elu kujunemisel kanda suur roll. Suures osas just lapse- ja nooruspõlves kogetust ja loomulikult ka lastetoast kujuneb välja inimese suhtumine oma partnerisse ja üleüldiselt paarisuhtesse. Erinevate inimestega tutvumine aitab välja selgitada, milline partner on kõige sobivam, rajamaks teise isiku kõrvale oma tuleviku. Noored, eriti tänapäeval alustavad suhetega varakult ning sageli kas meedia mõjutusel või muude tõekspidamiste valguses omatakse väga suuri ootusi teise osapoole suhtes, mis alati ei pruugi aga reaalsusele vastata. Kohtamine on üks elu loomulik osa, läbi mille tekivad kogemused ja mälestused. Kohtingu tähendus väljendub inimeste puhul erinevalt. On neid, kelle jaoks kohtamine tähendabki väga paljude erinevate inimestega kohtumist. Samas jällegi teise jaoks on oluline leida see üks ja õige ning pühenduda kogu elu ainult talle. Nii palju kui on maailmas inimesi, nii palju on ka erinevaid arvamusi.

Hoolimata erinevatest arusaamadest on suhete algfaasis aga äärmiselt oluline mitte rääkida kohe kõigist oma emotsioonidest või eluoludest ning olla ettevaatlik. Seda lihtsalt põhjusel, et kohtumine võhivõõraga võib olla ohtlik ning inimene, kes näib olevat meeldiv võib osutada hoopis kellekski teiseks. Selle kõige pinnalt peegeldub aga oht sattuda kohtinguvägivalla ohvri rolli.

Vägivallatseja on isik, kes kasutab paarisuhtes sundiva kontrolli mudelit, millele lisandub üks või mitu hirmutava kontrolli mudelit, füüsilise vägivalla, seksuaalse vägivalla või tõsiseltvõetavat füüsilise vägivalla ähvardamise akti. See kontrolli ja hirmutamise mudel võib olla valdavalt psühholoogiline, majanduslik, seksuaalne või põhineda füüsilise vägivalla kasutamisel. (Bancroft, 2007, lk 22)

Erinevused verbaalselt vägivaldse ja füüsiliselt vägivaldse mehe vahel ei ole nii suured, kui paljud inimesed arvavad. Mõlemad käitumismallid on pärit ühest allikast ja tingitud eelkõige sarnasest mõtlemisviisist. (Bancroft, 2013, lk 33)

Kohtinguvägivald on suur probleem. See puudutab teismeliste elu olenemata inimese soost, rahvusest, vaesusest või rikkusest. Ameerika Ühendriikides aastas üheteistkümnest üks teismeline teavitab, et tema peal on kasutatud psüühilist vägivalda. Neljast üks teismeline teavitab politseisse, et tema peal on kasutatud seksuaalsest, psüühilist või emotsionaalset vägivalda. Umbes 80% naissoost isikutest, keda on vaimselt terroriseeritud, jätkavad kohtumist teo toimepanijaga. Kohtinguvägivald leiab tavaliselt aset ühe poole kodus. (Rennison CM, 2006)

Kogu kohtinguvägivallaga seotud tagajärjed aga võivad olla väga traagilised. Ohvrid ei suuda usaldada oma järgmisi partnereid ning inimesel võib olla raske uuesti pühenduda. Pikaajalisem mõju võib aga väljenduda selles, et kannatanu pool võib sulguda endasse ning uute suhete loomine on äärmiselt raske või äärmuslikel juhtudel täiesti võimatu. Lühiajalise mõju puhul on see siiski kergem, ohvrit mõjutab see mõnda-aega, kuid ajapikku saab ta sellest üle. Mõjudele ja liikidele keskendub ka järgnev alapeatükk.

Kohtinguvägivalla liigid ja mõju noortele

Käesolevas alapeatükis on vaadeldud erinevaid kohtinguvägivalla liike ja tutvustatud vägivalla erinevaid osapooli.

Teismelised arenevad emotsionaalselt ning selle tõttu mõjuvad paarisuhted neile raskesti. Tervislikul suhtel on positiivne mõju nooruki emotsionaalsele arengule. Ebatervislikul, mõjutataval ja vägivaldsel suhtel võivad olla rasked tagajärjed seda nii lühi- kui pikaajalisel perspektiivil. (Centers for Disease Control and Prevention, 2016)

Ühekordne vägivallajuhtum võib põhjustada šoki ja pahameeletunde, mis aja jooksul möödub, ent korduv vägivalla kogemine ja stressirohke elu koos vägivallatsejaga võivad põhjustada ohvrile

tõsise psüühilise trauma, mis võib viia kestva meeleolu languse, depressiooni ja ärevushäire tekkimiseni. (Sihtasutus, 2010)

Kui hakatakse rääkima kohtinguvägivallast, siis on inimesed eelarvamustega, et selle all kannatavad ainult tüdrukud. Tegelikult on väga suur hulk noormehi, kes on samamoodi selle ohvriks. Nii vaimselt kui ka füüsiliselt on tütarlapsed vigastanud ja kasutanud ära enda partnereid ning see näitab, et probleem ei ole soopõhine. (Norton, 2016)

Pikaajaline mõju

Noored, kes on olnud suhtes, kus esineb psüühilist ja füüsilist vägivalda, satuvad suurema tõenäosusega ka täiskasvanueas vägivaldsesse suhtesse, kas vägivallatsejana või ohvrina, võrreldes noortega, kellel on suhetega positiivsed kogemused. See aga tähendab seda, et on oluline rääkida noortega ning tõsta nende teadlikkust antud teemal. Noores eas naisterahvad, keda on lähisuhtes hirmutatud või kasutatud füüsilist vägivalda, on tõenäolisemalt suuremas depressioonis, kalduvad suitsetamisele ja alkohoolsete jookide tarvitamisele. Noores eas meesterahvad on hakanud suitsetama kanepitooteid ning kalduvad enesetapu mõtetele. (Boscia, 2012)

Vägivaldses suhtes olevad noored elavad tihti peale hirmus ning kardavad toimuvast rääkida oma vanematele või kellelegi teisele, sest arvavad, et neid mõistetakse hukka või puudub usk. Kui vägivaldsest suhtest ei teavitata, siis situatsioon võib muutuda ohtlikuks nii füüsilisele kui ka vaimsele tervisele. (L.Pace, 2012)

Vägivalla, eriti korduva vägivalla tagajärjeks võivad olla sõltuvusprobleemide tekkimine ja eluisu kadumine. Vägivallast tingitud madal enesehinnang, ärevus ja lootusetusetunne viivad ohvri soovini reaalsusest põgeneda, mistõttu võib ta hakata ennast kahjustavalt käituma ja tarvitama narkootilisi aineid. (Sihtasutus, 2010)

Korduva vägivalla kogemine vähendab naise toimetulemisvõimet ja kahjustab vaimset seisundit, mistõttu kannatab lastega tegelemise kvaliteet ja jahenevad suhted. Partneri kontrolliv ja isoleeriv suhtlemisstiil võib muuta naise kinniseks, eemale tõmbunuks ja teiste inimestega (sh sõpradega, tuttavatega) suhtlemisel ettevaatlikuks või suisa vältivaks. Sõprade ja lähedastega suhtlemise katkestamise põhjuseks võib olla ka soov vältida partneri kriitikat. Häbitunne vägivalla kogemise pärast ja vigastuste varjamine võivad samuti ajendada naist loobuma sugulaste ja tuttavatega koos aega veetmast või hobidega tegelemast. (Sihtasutus, 2010)

Kokkuvõtvalt öeldes suurendab kauakestev vägivald naise allaheitlikkust ja haavatavust ning viib vägivalla tagajärgede korduva kogemiseni aja jooksul. Näiteks varasemate traumade tagajärjed võivad vallandada palju tõsisemaid emotsionaalseid reaktsioone hilisemate vägivallaintsidentide puhul. Naine võib muutuda üha abitumaks ja kaitsetumaks järgmiste rünnakute ees. Madala enesehinnangu ja toetavate lähedaste puudumisel võib ta jääda pikkadeks aastateks (kui mitte kogu eluks) suletud vägivallaringi. (Sihtasutus, 2010)

Lühiajaline mõju

Võib esineda vaimse vägivalla kasutamisel, kus üks partneritest solvab teist tahtmatult ning suhe on alles algfaasis kus üksteist veel ei tunta. Selline käitumine võib põhjustada sisemist solvumist, muret ja stressi. See käitumine võib aga ajapikku muutuda, kui õpitakse üksteist tundma. (Sihtasutus, 2010)

Mõjud vaimsele tervisele (Sihtasutus, 2010)

- Sagedased negatiivsed tundmused (hirm, süü, kurbus, apaatia, ahastus, ärevus);
- Madal enesehinnang;
- Üksindus;
- Tähelepanuhäired ja keskendumisraskused (näiteks raskused tööülesannete lõpetamisel ja õppimisel, vigade tekkimine);
- Unehäired, psühhosomaatilised kaebused, söömishäired;
- Depressiivsus või diagnoositud depressioon;
- Paanikahood.

Iga inimtüübi puhul on mõju vaimsele tervisele erinev ja kindlasti ei esine kõik vormid koos.

Kohtinguvägivallal võivad olla rasked tagajärjed. Noortel naistel on suur risk sattuda kuriteo ohvriks, selle tõttu võib tekkida soovimatu rasedus või isegi ravimatu haigus. Samuti äkkviha korral võib nooruk kontrollida oma eelmise partneri tegevusi. Noored ei pruugi kontrollida ega teadvustada oma tegevusi ning siin kohal on suureks abiks sõbrad ja perekond, kes aitavad toime tulla lahkuminekku või väärkohtlemisega. (Gage, 2014)

Krooniline väärkohtlemine paneb inimese lõpuks kahtlema iseendas. (Bancroft, 2013, lk 80)
Pidev manipulatsioon, mõnitused, alandavad märkused, ähvardused ja igasugune ignoreerimine

mõjutavad inimese psüühikat väga tugevalt. See sõltub inimesest endast ja väärkohtlemise liigist ning ajalisest määratlusest, kui pikalt keegi sellest mõjutatud on. Tihti peale kulgeb see inimestega kaasa ka täiskasvanuks saamiseni. Usaldada kedagi on raske ning uue partneri leidmisel ollakse valivam.

Vägivaldse käitumise liigid lähisuhtes

Vägivaldset käitumist on võimalik üldjoontes jaotada kolmeks: vaimne vägivald, füüsiline vägivald ja seksuaalne vägivald.

Vaimne vägivald on tihti peale varjatud ja ohver jääb praktiliselt abita. Põhjuseid on selleks mitmeid, kas ei julgeta kellegagi rääkida, pole kellegagi rääkida või ohver ei saa aru, et tema peal pannakse toime vaimset vägivalda. Vaimne vägivald võib esineda väga mitmel kujul: ignoreerimine, manipulatsioon, laimamine, jälitamine, kontrollimine, süüdistamine, ähvardamine, hirmutamine ja sundimine. Ohvrile mõjub psüühiline vägivald väga mitut moodi, olgu selleks siis ebakindluse esiletoomine, endasse sulgumine, hirm, haavatus ja ebaturvalisus. Kõik need vormid võivad viia inimese enesetapu mõteteni välja.

Vaimse vägivalla abil halvatakse ohvri mõtlemis-, mõistmis- ja teovõime. Eesmärgiks on ohvri enesetunde, eneseusu, vastupanuvõime purustamine ja isiksuse hävitamine. (Kase, 2004, lk 9)

Füüsiline vägivald järgneb üldjuhul vaimsele vägivallale. See on igasugune tahtlik jõu kasutamine teise isiku suhtes, mis võib põhjustada ohvrile füüsilist valu, vigastusi või isegi surma. Naistele tekitatud vigastused, haavad, traumad vahelduvad sinistest laikudest, muhkudest, muljumishaavadest kuni püsivate kahjustusteni, nagu kuulmis-, nägemis- või liikumisvõime kaotamine. (Kase, 2004)

Naised pöörduvad traumapunkti oma abikaasa või kallima tekitatud vigastuste tõttu palju sagedamini, kui vigastuste pärast, mis on saadud autoõnnetuses, röövimistel või vägistamistel kokku. (Becker, 1997, lk 16-17)

Seksuaalne vägivald on eelkõige seksuaalse enesemääramise õiguse rikkumine. Igasugune seksuaalse sisuga käitumine, mis on isikule vastumeelne, selle abil põhjustatakse isikule ebameeldivustunnet või füüsilist valu.

Seksuaalne vägivald on ka igasugune naisele soovimatu seksuaalne puudutamine ja tähelepanu osutamine. Vägivaldne seksuaalvahekord on võimuvahend, mida kasutatakse teise osapoole alandamiseks, et talle kätte näidata madalam koht sugude hierarhias. (Kase, 2004, lk 10)

Seksuaalse vägivalla all mõistetakse tihtipeale ainult vägistamist, ometigi on selle mõiste taga igapäevased vägivaldsed suhted ning selle toimepanijad on oma lähedased. Seksuaalse vägivalla alla kuulub soovimatu seksuaalne tähelepanu, seksuaalsete teenuste eeldamine ja nõudmine, seksuaalne sundus, sadistlik vahekord, vägistamiskatse ja ka vägistamine. Seksuaalse vägivallaga kaasneb sageli füüsiline vägivald. (Kriisikodu, 2010)

Vägivalla eri vormid võivad esineda koos. Kõik vägivallavormid sisaldavad alati vaimset vägivalda. Pole võimalik naist peksta või vägistada ilma talle sealjuures psühholoogilist traumat tekitamata. (Kase, 2004, lk 10)

Ohumärgid ja kuidas tunda ära vägivallatseja

„Kõigepealt tuleks keelduda ohvriks olemisest.“ –Margaret Atwood

Kohtinguvägivald nagu ka perevägivald, on vahend, mida vägivallatseja kasutab selleks, et kontrollida ja domineerida ohvri üle hirmutamise, ähvarduste ning füüsilise, emotsionaalse, seksuaalse ja vaimse vägivalla abil. Paljud lähisuhtes ründajatest teismelistest olid lapsepõlves ise perevägivalda või väärkohtlemise ohvrid. (Piirivalveamet, 2016)

Ohumärgid, mis näitavad, et lähisuhtes on probleeme on mitmeid, alustades sellest, et ta võib teha midagi ebaseaduslikku, keelab sul kohtuda oma sõpradega või kontrollib pidevalt sinu tegemisi ning lõpetades vihapuhangutest ja tõukamistest. Kõik need tegevused võivad viidata sellele, et isik kellega suhtes ollakse võib osutada vägivaldseks.

Inimesed ei muutu suureks saades äkki vägivaldseks. Vägivald avaldub nende käitumises juba varem – oma lähisuhtepartneril puhul tuleb osata seda tähele panna. (Salundi, 2015)

Tuntud psühholoog Lundy Bancroft (Bancroft, 2013, lk 82-101) iseloomustab vägivallatsejat järgmiselt:

- Ta on kontrolliv. Kontroll võib avalduda väga erineval kujul. Naine ei tohi ilma mehe loata rääkida kellegagi.

- Ta tunneb end privileegituna. Privileegitus on vägivalatseja uskumus selle kohta, et talle kuulub eriline staatus, mis annab talle kõikvõimalikud õigused ja privileegid, need aga ei laiene tema partnerile.
- Ta pöörab asjade tähenduse ümber. Vägivallatseja äärmiselt ennastõigustav tajumissüsteem paneb teda vaimus agressiooni ja enesekaitset ümber pöörama. (Bancroft, 2013)
- Ta on oma partneri suhtes lugupidamatu ja peab ennast temast paremaks. Vägivallatseja kaldub pidama oma partnerit vähem intelligentseks, vähem kompetentseks, vähem loogiliseks ja koguni vähem peenetundeliseks kui tema ise on. Näiteks võib mees öelda, et tema naine pole sugugi nii osavõtlik inimene kui tema.
- Ta segab omavahel ära armastuse ja vägivalda. „Põhjus, miks ma tema kallal vägivalda kasutan, on see, et mul on tema vastu nii tugevad tunded. Ikka tehakse nendele kõige rohkem haiget, keda kõige rohkem armastatakse.“
- Ta on manipuleeriv. Vaid vähesed mehed piirduvad oma partneri kontrollimisel ainult verbaalse vägivalda või alandamisega. Lakkamatu käitumine türannina oleks liialt kurnav ja jätaks mehest halva mulje. Seetõttu lülitub vägivalatseja oma tahtmiste läbisurumiseks sageli ümber manipuleerimisele.
- Mees pingutab selle nimel, et jätta endast avalikkuses hea mulje. Enamik vägivaldseid mehi kannavad avalikkuse ees meeldiva inimese maski, tekitades sel moel sügava kuristiku oma avaliku väljanägemise ja selle vahel, kuidas nad kohtlevad naisi.
- Ta tunneb end õigustatuna. Vägivallatsejad paigutavad vastutuse oma tegude eest endast väljapoole uskudes, et nende partnerid panevad neid vägivaldselt käituma.

Tuleb arvestada võimalusega, et tõenäoliselt ka teie või keegi teie lähedastest võib millalgi ohvriks osutada. Selle võimalusega arvestamine on ohu äratundmise võtmelemendiks. See usk tasakaalustab eitamist, õnnestunud prognooside vägevat ja riikalikku vaenlast. (Becker, 1997, lk 17)

Ohvri staatusesse sattumine ei ole keeruline. Liigne naiivsus, usaldus ja kindlasti ka kogematus kohtingumaailmas on just need märksõnad, mis ohvriks sattumist mõjutavad. Ohumärke ei pruugitagi koheselt tajuda või mõista, sest kui kogemus selles valdkonnas puudub, siis puuduvad ka oskused ennetustegevuse suhtes. Noorel inimesel, kes kogeb vägivalda, võib tekkida ka hirm sellest rääkida. Paratamatult pole rääkimine või abi otsimine väga tavapärane praktika, seega on võimalik, et ohvrid on tegelikkuses palju rohkem. Inimese sisse pole võimalik näha, mistõttu on

põhjuseid vägivaldseks käitumiseks väga palju. Oluline on erinevaid märke märgata ja koheselt ka reageerida, seega on oluline noori harida ja neid ohumärkidest teavitada.

2. RAHVUSVAHELISED KOHTINGUVÄGIVALLA UURINGUD

Kohtinguvägivalla uuring viidi läbi kaheteist kuu vältel Murray. A. Strausi eestvedamisel. Kokku kaasati uuringusse 32 erineva riigi 13601 meessoost ja naissoost tudengit, et uurida domineerimist ja sümmeetriat partnerite vahelistes suhetes. Uuring viidi läbi küsitluse teel, kõikides Riikides ühetaoliselt. (Murray, 2006)

2.1 Uuringu tutvustus, eesmärk ja tulemused

Maailmamainega lähisuhtevägivalla uurija professor Murray. A. Straus oli Ameerika sotsioloogiaprofessor New Hampshire ülikoolis. (Leader, 2016). Tema eestvedamisel viidi läbi uuring 32 riigi noorte seas, mis on maailmas kõige kuulsaim kohtinguvägivalda käsitlev uuring.

Uuringus vaadeldi laialt levinud arvamust - võttes arvesse perekonnaseisu, vabaabieliu ja kohtingutel käivad isikuid - et vägivallatsejateks on peaaegu alati meesosapool. Kui naised ilmutasid vägivaldset käitumist, siis selline etioloogia on meeste vägivaldse käitumise vastand.

Küsitluses osalesid 13607 üliõpilast 32-st erinevast riigist, milleks olid Soome, Malta, Singapur, Portugal, Šveits, Brasiilia, Guatemala, Saksamaa, Iisrael, Jaapan, Leedu, Austraalia, Kanada, Rumeenia, Belgia, Uus-Meremaa, Ungari, USA, Veneetsia, Indoneesia, Venemaa, Suurbritannia, Kreeka, Lõuna-Korea, Hongkong, Hiina, Lõuna-Aafrika Vabariik, Iraan, Mehhiko, Tansaania ja Holland.

Uurimus viidi läbi koos paljude uurijatega konsortsiumis, mis tähendab ajutisel kokkuleppel tegutsev ühendus ühise eesmärgi nimel. Iga liige kasutas sama küsimustikku, välja arvatud osas, kus pidi iga uurimuse läbiviija koostama küsimusi vastavalt probleemidele nende piirkonnas või teoreetilistest huvidest.

Andmestik koguti regulaarselt toimuvate tundide ajal. Enamik õppeained olid: psühholoogia, sotsioloogia, kriminoloogia ja perekonnaõpetus. Tulemused kirjeldasid, millised olid õpilaste vastused läbi erinevate riikide. Noored, kes sel hetkel suhtes ei olnud, jäeti uurimusest välja.

Informatsioon koguti viisil, mis ei riivaks õpilaste põhiõigusi. Uuringu eesmärk selgitati õpilastele eelnevalt, samuti oli võimalus keelduda uuringul osalemast. Samuti olid nad teadlikud, et küsimustik on täiesti anonüümne ja konfidentsiaalne.

Peamiseks läbiviidud uurimuse eesmärgiks on välja tuua kohtinguvägivalla levimust erinevates riikides. Lisaks, uuriti põhjalikult kahte aspekti. Esimene aspekt: kas vägivallatsejad on ainult mehed; teine aspekt - mil määral erineb domineerimine naise ja mehe poolt. Täiendavaks ülesandeks oli selgitada, milline on meeste-poolne vägivald, naiste-poolne vägivald ja nende erinevused ja sarnasused.

Uuringus kontrolliti laialt levinud arusaama, et vägivallatsejad on ainult või peamiselt meessoost isikud. Kui naised ilmutavadki vägivaldset käitumist, siis vaid enesekaitseks.

Uuringu esimeses pooles selgub, et peaaegu kolmandik naistest kui ka meestest puutusid 12 kuu jooksul kokku kohtingul käies psüühilise vägivallaga. Vägivallatsejaks oli enamikel juhtudel mees, kui samuti näitas üles vägivalda ka naine.

Teine pool uurimusest keskendub partnerivahelise vägivalla analüüsile. Tulemused näitavad, et kui üks osapooltest on vägivaldne, siis tõenäoliselt on ta ise ka olnud vägivalla ohver.

Uuringus selgus, et arusaam „mees on vägivaldne, naised on vägivaldsed ainult enesekaitseks“, ei leidnud empiirilist kinnitust. Kuna see kahtlus on väga oluline element igas partnerite vahelises vägivalla raviprogrammi töötamisel, siis ennetus ja ravi oleksid palju efektiivsemad, kui oleks ühine arusaam, et vägivald võib olla mõlema poolne – ka naine võib kasutada vägivalda mehe suhtes.

Artiklis on uuritud kahte kõige tähtsamat probleemi, et mõista vägivalda partnerite vahel. (Murray, 2006)

1. Kas lähisuhtevägivalda panevad peamiselt toime mehed või teevad seda ka naised?
2. Mil määral erineb domineerimine naise ja mehe poolt? Kas üks on domineerivam ning miks on ebavõrdsus partnerite vahel?

Väide: „Mehed on vägivaldsed sellepärast, et nad soovivad domineerida, naised on vägivaldsed enesekaitseks.“ Tegelikult võivad ka naised kasutada vägivalda mehe peal ilma, et see oleks enesekaitse. Sellisele järeldusele on jõudnud ka mitmed teised uuringud, kuid avaldatud on sellise järeldustega uuringuid vähe, kuna kardetakse sattuda põlguse alla. See tähendab seda, et kuna ühiskondades on sügavale juurdunud arusaam, et naised on kannatajateks, siis leiti, et kui naised on need, kes panevad toime vägivallaga seotud tegusid oma partnerite vastu, siis selliste järeldustega ei taha avalikkus nõustuda. Samuti sattus inimeste pilgete alla ka antud uuringu läbiviinud autor Murray. A Straus. Selle asemel, et väita, et kannatanud on ka mehed, vaikitakse

tõde maha ning jäetakse olulised aspektid tähelepanuta. Selliste probleemide eitamine takistab ennetust ja ravi alustamist. (Murray, 2006)

2.2 Kohtinguvägivalla ülevaade Soome näitel

Intiimne partnerite vaheline vägivald on tõsine ühiskondlik probleem, mis on põhiõiguste vastane. Soome on tuntud kui naistesõbralik terviklik heaolu riik, kuigi tegelikult on partnerite vaheline vägivald kõrgel tasemel. (Clarke, 2010)

Intiimne partnerite vaheline suhe muutub omavaheliseks võimu näitamiseks, seda just partnerite vahel, kes asuvad alles suhtesse. Seda mõjutab kultuuriline erinevus, sotsiaalselt ebatavalised käitumisviisid ja tahe omada võimu teise üle. Soomes on regulaarselt erinevaid juhtumeid, kuidas on ära kasutatud naisterahvaid, kui nad on kohtunud oma partneriga, kuid harva tuleb ilmsiks kogu eelnev lugu. Meedia keskendub vägivallale, mis on toime pandud meeste poolt naiste suhtes, kuid mitte vastupidi. (Clarke, 2010)

Soomes ei ole väga palju selle teemaga seonduvaid uuringuid läbi viidud, küll on valminud magistritöö teemal „Kohtinguvägivald noorte seas“, 2010. (Clarke, 2010) Uurimus viidi läbi üheksanda klassi õpilaste seas üle kogu Soome. Kokku oli vastanuid 5775 ja uuringu eesmärgiks oli teada saada kui suur vägivalla tase Soomes üldiselt, mitte kui paljud seda isikuliselt ise toime panevad. Küsitlus uuris viimase vägivalla kogemust, mitte terve elu jooksul toimunud juhtumeid, samuti koguti infot esimese seksuaalse kogemuse kohta, olgu see siis vägivaldne või mitte. (Lidman, 2013)

Uuringu tulemus näitas seda, et kohtinguvägivald eksisteerib ja on oluline sellega tegeleda ning selle vastu võidelda. Uurimuses kasutati ankeetküsitlust, mis saadeti laiali ning meetodid olid kõigile ühesugused.

Sellest selgus, et kõige levinum on verbaalne vägivald, selle all peeti silmas ähvardamist. Samuti olid tüdrukud need, kes kogevad vägivalda rohkem, kui poisid, ja seda just suletud uste taga. See tähendab seda, et kas kodustes tingimustes või kohas, kus ei viibi palju rahvast. Poisid kogesid vägivalda aga pigem avalikes kohtades. Tüdrukud manipuleerisid, mõnitasid ja materdasid poisse pidevalt. ¼ noortest, kes olid vägivalda kogenud ei julge rääkida sellest kellelegi ja vanemad on harva sellest teadlikud. Seda põhjusel, et tuntakse häbi või ei pöörata sellele lihtsalt piisavalt tähelepanu.

Kohtinguvägivald on seotud tihedalt majandusliku ja sotsiaalse seisundiga. Tavaliselt mängib suurt rolli noore rahaline seisund, töötus, vägivald kodus, alkohol ja vanemate omavahelised tülid – kõik see soodustab noore kohtinguvägivalla ohvriks sattumist. See on ainult üks osa sellest, alati ei pruugi keeruline taust ja raske toimetulek elus viia kohtinguvägivallani.

Samuti on uuring näidanud, et varajane kohtinguvägivalla kogemus võib tulevikus viia samuti selleni. Samuti võib vägivald kanduda edasi põlvest-põlve.

Soomes, täpsemalt Helsingis on aastal 1999 loodud asutus „Girls house“, mis on mõeldud tütarlastele vanuses 12-28 ning selle eesmärgiks on kuulata ära nende mured, aidata neil sotsiaalselt toime tulla ning teha koos ühistegevusi. (Spring, 2015) Väga paljud sealt asutusest pärit tüdrukud on olnud või hetkel on vägivaldses suhtes. Tihtipeale ei tunta ära partneris neid tunnuseid, et isik võib osutada vägivaldseks, sest see kõik kujuneb ajapikku. Samuti süüdistavad tüdrukud ennast ise selles, et nad sellisesse suhtesse parasjagu sattunud on. Ka nende minevik ei ole alati puhas.

„Ma muutsin ta selliseks“ – on lause mida kasutavad paljud tüdrukud, tuues selgituseks, miks partner nende vastu vägivaldne on. Selline suhtumine on vale - ükski tegevus ei õigusta käe tõstmist teise vastu. Peale vägivaldset suhet on naised äärmiselt ebakindlat, ei usalda mehi, elavad pidevas hirmus ja kartuses. Samuti kardavad astuda uute suhtesse või luua intiimseid suhteid. Alati on risk sattuda taas kohtinguvägivalla ohvriks.

„Boys House“ on asutus, mis loodi Soomes aastal 2002. See organisatsioon võitleb meeste õiguste eest. (mannstelefonen, 2013). Nende eesmärgiks on aidata mehi, kellel on probleeme raskel eluperioodil ning pakkuda tuge ja nõu. Tihtipeale pöörduvad sinna mehed, kes on kogunud või kogevad vägivaldset suhet, neil on sellest äärmiselt raske rääkida ning pea alati tunnevad ka häbi.

Soomes on läbiviidud kampaaniaid ja projekte paari aasta vältel, mis puudutavad kohtinguvägivalla teemat. Üks nendest „My body“, mis oli suunatud 15-17 aastaste õigustele. „Right to choose“, mille viis läbi Siseministerium, mille eesmärk oli tõsta noorte teadlikkust seksuaalsest ahistamisest, seksuaalsest vägivallast. Viidi läbi seminare õpilastele ja õpetajatele, samuti näidati õppevideoid. (Hakvåg, 2016)

Sellemahuline uuring Eesti mastaabis kahjuks puudub, mistõttu ei ole võimalik tulemusi adekvaatselt võrrelda. Teema olulisust on uurimustöös juba korduvalt rõhutatud ning autor usub, et teema vajaks veelgi laialdasemat uurimist ka Eesti mastaabis. Ka sellised kampaaniad nagu viidi läbi Soomes, oleksid kindlasti olulise kaaluga ka Eestis.

3. KOHTINGUVÄGIVALLA UURIMUS PÄRNU LINNAS

Käesolevas peatükis on välja toodud uurimuse eesmärgid, lähtuvalt nendest koostatud uurimisküsimused ja autoripoolsed uurimisülesanded. Samuti on lisatud ajakava, millal antud küsitlus läbi viidi. (vt tabel 3.1). On antud ülevaade uurimismeetodist ja selle läbiviimisest ning analüüsitud tulemusi. Läbi viidi kaheosaline uurimus: küsitlus ja juhtumite analüüs. Küsitlus tugineb kvantitatiivsele metodoloogiale ja juhtumite analüüs kvalitatiivsele baasile.

3.1 Uurimusmeetod, valim ja uurimuse läbiviimine

Kohtinguvägivalla uuring viidi läbi ajavahemikul 16.01-27.01.2017. Kokku on kaasatud uuringusse 126 meessoost ja naissoost tudengit, kellest 77 on tüdrukud ja 49 poisid. Uurimuse eesmärk on välja selgitada, kas ja kui laialt on levinud kohtinguvägivald noorte seas ning milline on kokkupuude erinevate vägivallatüüpidega. Samuti, millised on noorte teadmised kohtinguvägivallast. Uurimusmaterjal on kogutud kvantitatiivsel meetodil ning põhineb empiirilisel ainekul. Valikuks osutusid kolm Pärnu linna gümnaasiumi, kuna autoril oli võimalik viia läbi küsitlus viibides koolides ise ka isiklikult kohal, mis on tõhusam viis võrreldes läbi interneti täidetud küsitlusega, kus puudub võimalus küsida lisa informatsiooni.. Tuginedes uurimuse eesmärkidele on püstitatud järgnevad uurimusküsimused:

1. Kui levinud on kohtinguvägivald noorte seas?
2. Millise vägivalla vormiga on noored kokku puutunud lähisuhtes?

Kvantitatiivne analüüs tulemusi väljendatakse arvandmetes ja tulemused üldistatakse üldkogumile . (Uus, 2007)

Andmete kogumiseks kasutati ankeetküsitlust. Ankeetküsitlust kasutati sellepärast, et seda tehes on võimalus küsitleda lühikese ajaga hulk inimesi korraga ning anda kirjeldav ülevaade uuritavast probleemist.

Andmete töötlemisel kasutati MS Exceli andmetöötlusprogrammi. Statistilise andmetöötluse meetodina kasutati risttabeleid.

Empiirilises osas andmete kogumiseks viidi läbi ankeetküsitlus, milles oli kokku 21 küsimust, neist 19 olid valikvastustega ja kaks avatud küsimust. Küsimustiku koostamisel tugines autor

lihtsusele, hoiakutele ja arvamustele. Küsimused pidid olema võimalikult arusaadavad ja mitte kaheti mõistetavad.

Küsitluse läbiviimiseks sai autor loa kooli juhtkonnalt. Uuringus pidid osalema algselt neli Pärnu gümnaasiumi 12. klassis käivad õpilased. Kolme kooli 12. klassi õpilased olid meeleldi nõus uuringus osalema, kuid üks kool keeldus, tuues põhjuseks selle, et uuringut nende koolis pole läbi viia tarvis.

Küsitluse viis läbi autor ise, viibides klassiauditooriumi ees. Sealjuures tutvustades ennast, uurimuse eesmärki ja olulisust. Vastajad olid antud teemast äärmiselt huvitatud ja koostööaldis. Enamik õpilastest ei olnud varem sellest midagi kuulnud. Õpilastele selgitati, et küsimustik on täiesti anonüümne, andmeid kasutatakse vaid statistika näol ning see on suureks abiks tuleviku perspektiivis. Küsimustele vastamine võttis aega keskmisel 12 minutit.

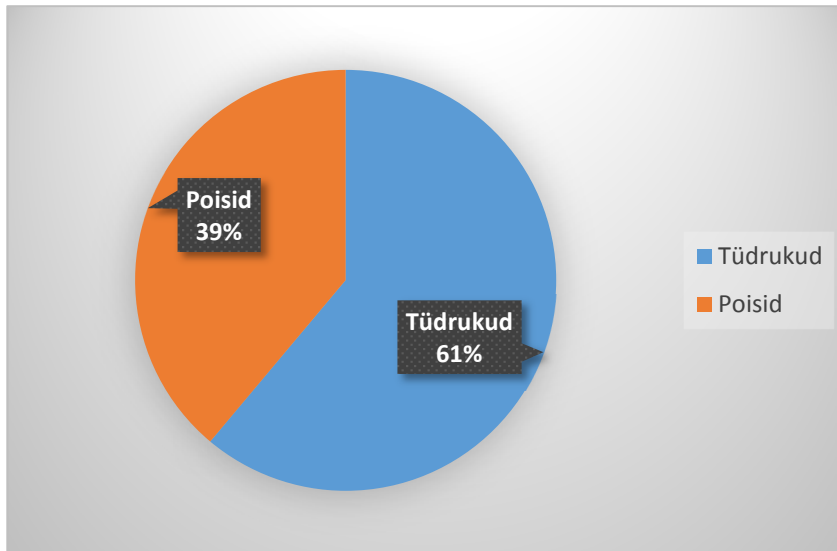
Tabel 1: Uurimuse etapid

Metoodika ettevalmistamine, uurimisküsimuste välja mõtlemine ja ankeedi ettevalmistamine	Oktoober-november 2016
Küsitluse läbiviimine koolides	Jaanuar 2017
Ankeetide sisestamine	Jaanuar-märts 2017
Andmete analüüs	Jaanuar-aprill 2017
Järelduste ja ettepanekute tegemine	Märts-aprill 2017

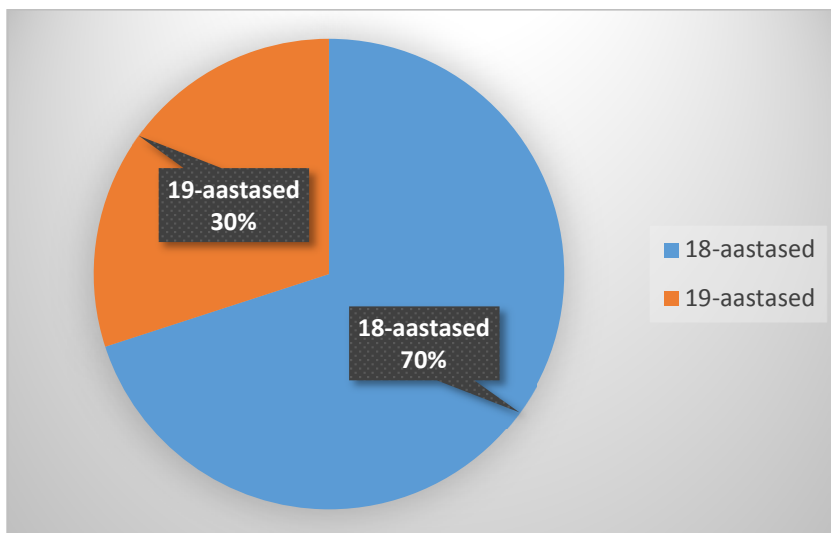
Allikas: autori koostatud

Uurimuse valim. Ankeetküsitlus hõlmas Pärnu linnas asuvate gümnaasiumi 12. klassi õpilasi. Küsitluses osales kokku kolm kooli, vastajaid oli kokku 126, millest 77 naissoost isikut ja 49 meessoost isikut. Vanuseliselt hõlmas küsitlus kokku 18-20 aastaseid. Neist enamuse moodustasid 18-19 aastased noored – 96% (125).

Antud analüüsis otsustas autor välja jätta 20-aastased, kuna neid oli eraldi gruppide moodustamiseks liiga vähe (4).

Joonis 1: Vastanute jaotus sugude järgi. (n=126). Allikas: autori koostatud.

Joonis 2: Vastanute jaotus vanuse järgi (n=126). Allikas: autori koostatud.

18-aastased 70%, 19-aastased 30%. Vastanuid oli kokku 126. Tüdrukud olid vastajate hulgas – 61%, poisse oli 39%.

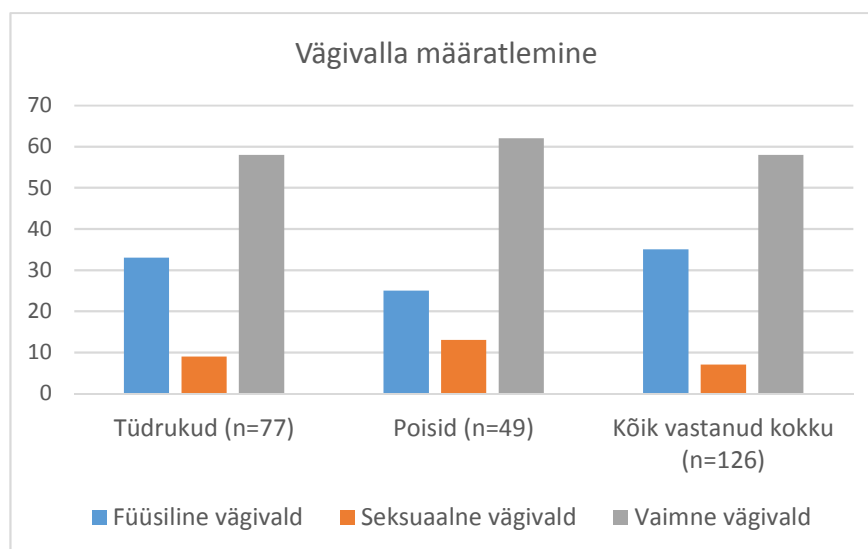
3.2 Uurimustulemuste analüüs

Küsitluse käigus sooviti teada, kas ja kui suur on kohtinguvägivalla levimus noorte seas ning millise vägivaldavormiga on olnud kokkupuuteid enim. Küsimustik on koostatud selliselt, et ette on antud erinevad väited ning selle põhjal saab valida vastaja kui palju ja kas üldse ta selle vastusega nõus on. Mõne küsimuse juures oli vastajal võimalik kirjutada oma arvamus lahti.

Autor tegi küsitluse võimalikult lihtsaks ja huvitavaks, et noorel oleks samuti huvitav seda täita ning oluline oli ka aeg. Pikad küsitlused väsitavad noori ning pika peale kaob huvi. Võimalikult ausate ja korrektsete vastuste jaoks on tähtis see, et küsimused ei oleks keerulised ja kaheti mõistetavad.

Võrreldes küsitluses osalenud koole, siis kõigi kolme kooli tulemused olid vägagi sarnased. Kõikides koolides osalenud õpilastelt sooviti teada saada, mida mõistavad noored vägivalla all. Vastusevariandid olid ette antud järgnevalt: vaimne vägivald (mõnitamine, ähvardamine, alandamine, hirmutamine jms); füüsiline vägivald (sikutamine, tirimine, löömine, tõukamine jms); seksuaalne vägivald (seksuaalsele tegevusele sundimine, vägistamine, käperdamine jms). Vastusevariantide seas olid ette antud skaalad (väga sageli, sageli, harva, mitte kunagi). Nende seast võis nooruk valida endale sobiva. Selle põhjal sai autor välja selgitada, milline vägivallatüüp oli kõige enim levinud.

Uurimuse käigus selgus, et kõige sagedamini on partner kasutanud vaimset vägivalda koolide arvestuses kokku (78%). Füüsilist ja seksuaalset vägivalda esines vähem – füüsilist 35% ja seksuaalset 7% juhtudest (vt joonis 3.2). Nii poisid kui tüdrukud valisid erinevaid vägivallaliike samade sagedustega. See näitab seda, et sõltumata soost on vägivallatase sarnane.

Joonis 3: Vägivalla kogemine üldiselt sugude lõikes. Allikas: autori koostatud

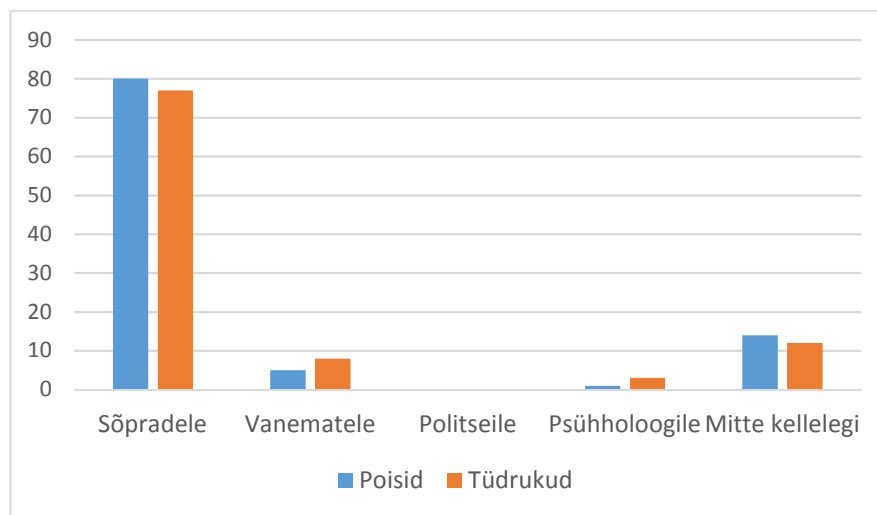
Uurimusest nähtus, et 18- ja 19- aastased kogeivad vägivalda ühtemoodi. Üsna sarnane on läbi koolide vägivalda liikide esinemine.

Partneripoolset vägivalda on kogunud tüdrukutest 60% ja poistest 51%. Partnerite vägivaldset käitumist märkisid noored kokku 56 korral. Kõige enam esines partneri tõukamist, seda just poiste poolt. Tüdrukud olid vägivaldsed vaimselt, kontrollides paarilise tegevusi.

Partneripoolset ähvardamist tappa või vigastada on kogunud 7% noortest. Neist enamikel (74%) juhtudel on partner ähvardanud vigastada või tappa iseennast.

Partnerile meeldimiseks on oma põhimõtete vastaselt käitunud 60% vastanud noortest. Seksiga on nõus olnud 8% noortest, kartuses jääda partnerist ilma. Alkoholi tarvitasid 78% noormeestest. Samuti selgus, et kui partner on tarvitanud alkoholi, siis muutub ta vägivaldseks (12%). 8% noortest väitis, et nende partner vihastab kergesti, 15% vastanutest ütles, et mõnikord. Tüdrukute partnerid tarvitasid rohkem alkoholi (58%), kui poiste partnerid (20%).

Partneri ebaseadlikust käitumisest on kellegagi rääkinud poisid (20%). Neist enim pöörduakse sõprade poole (80%). (vt joonis 3.3) Rääkinud vanematega 5% vastanutest, psühholoogi poole pöördunud 1%, politsei poole pöördunud 0% ja vastusevariant „mitte kellelegi“ vastas 14%.

Joonis 4: Partneri ebaseadlikust käitumisest rääkimine (n=126). Allikas: autori koostatud

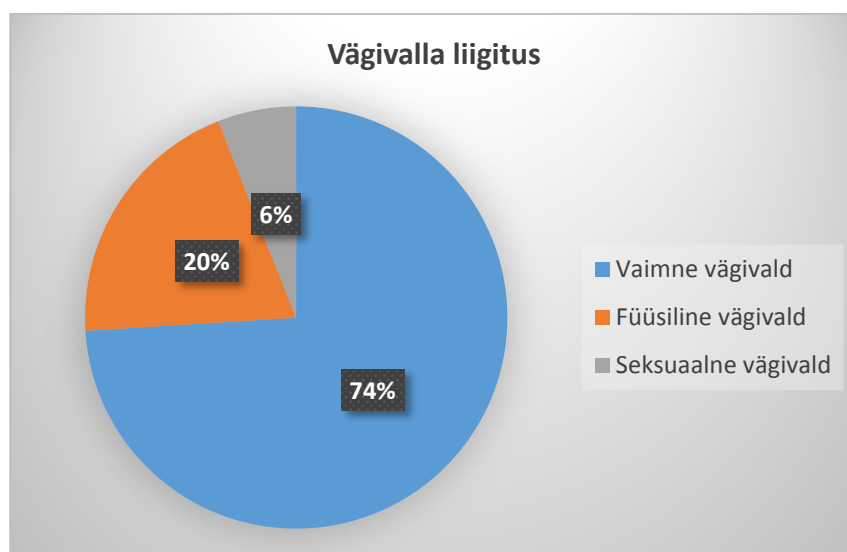
Tüdrukud rääkisid partneri ebaseadlikust käitumisest kellegagi sagedamini (41%), kui poisid (20%). Neist enim pöörduakse sõprade poole (77%). (vt joonis 3.3) Rääkinud vanematega 8% vastanutest, psühholoogi poole pöördunud 3%, politsei poole pöördunud 0% ja vastusevariant „mitte kellelegi“ vastas 12%.

3.3 Pärnu Gümnaasiumite uurimustulemuste analüüs kooliti

Kool 1 vastajaid oli kokku 54, kellest 34 tüdrukud ja 29 poissi. Küsitluste tulemuste analüüsist selgus, et vaimset vägivalda on partnerite vahel toimunud kõige enim (74%). Füüsilist vägivalda – 20% ja seksuaalset 6%. (vt joonis 3.4)

Uurimustulemustest selgus, et iga neljas noor on käitunud oma põhimõtete vastaselt, et partnerile meeldida. Iga teine noor vastas, et tema partner tarvitab sageli alkoholi ning iga kolmas noor vastas, et alkoholi tarvitades muutub tema partner vägivaldseks. Siinjuures võeti ka arvesse kõik vastused, mis olid seotud vägivallaga kohtingul, nt: „Sinu partner on sind tõuganud, sind löönud, puudutanud sind vastu sinu tahtmist, näidanud sinu pilte teistele ilma luba küsimata“ jne.

Järgmiseks uuriti kui palju on noortel reaalseid kokkupuuteid kohtinguvägivallaga. Analüüsides seda, et kogemusi on olnud märkimisväärselt vaimse vägivallaga ning vähem füüsilise- ja seksuaalsevägivallaga, siis võib tekkida siin kohal küsimus, kas noored mõistavad mõistet „kohtinguvägivald“ selgelt ja õigesti. Viies läbi küsitlusi ja vesteldes noortega, tekkisid arutelud selle kohta, mis see kohtinguvägivald on. Enamuse jaoks tähendab see siiski füüsilist vägivalda, vaimne vägivald oli nende sõnul niikuinii pea igapäevane nähtus. Siinkohal võib vahemärkusena tuua, et kajastatud statistika põhjal on noored ise väga huvitatud rohkem teadma, seega on tähtis viia noored õigete nõu andjatega kokku. Sageli on nii öelda nõuandjateks samas vanusegrupis sõbrannad või sõbrad, seega on oluline teemaga tegeleda.

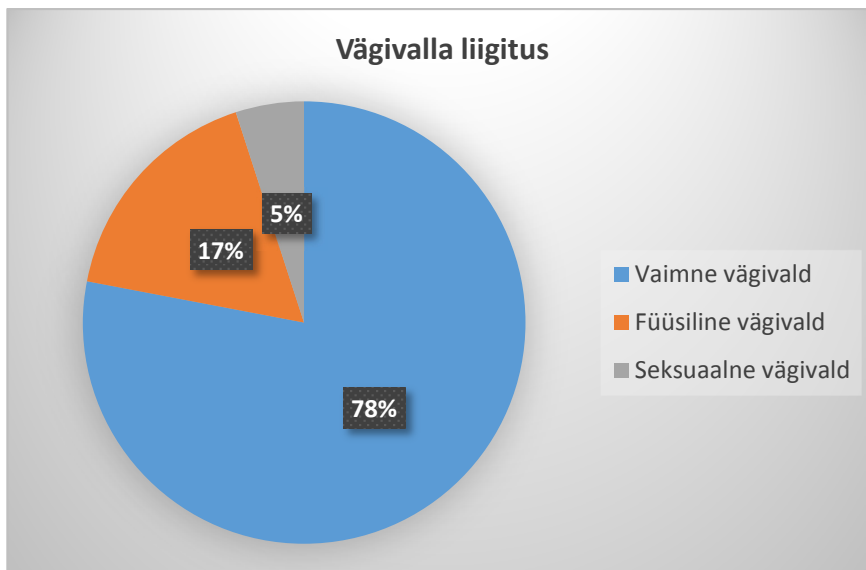

Joonis 5: Kool 1 vägivalla liigitus (n=54). Allikas: autori koostatud

Kool 2 vastajaid kokku 59, kellest 25 oli poisid ja 32 tüdrukud. Sarnaselt Sütevaka humanitaargümnaasiumile, selgus tulemuste analüüsist, et vaimne vägivald on kõige suurema ülekaaluga, moodustades kogutervikuna 78%. Füüsilist vägivalda – 17% ja seksuaalset 5%.(vt joonis 3.5)

Saadud tulemuste põhjal selgus, et iga viies noor on käitunud oma põhimõtete vastaselt, et meeldida partnerile, mida on statistiliselt vähem kui esimesena küsitletud gümnaasiumi noorte seas. Iga neljas noor vastas, et tema partner tarvitab sageli alkoholi ning iga kolmas noor vastas, et alkoholi tarvitades muutub tema partner vägivaldseks. Siinjuures võeti ka arvesse kõik vastused, mis seotud vägivallaga kohtingul, nt: „Sinu partner on sind tõuganud, sind löönud, puudutanud sind vastu sinu tahtmist, näidanud sinu pilte teistele ilma luba küsimata“ jne.

Järgmiseks uuriti kui palju on noortel kokkupuuteid kohtinguvägivallaga. Sarnaselt esimesele koolile, vastasid ka koolis number kaks õppivatest õpilastest vastas küsimusele eitavalt - 98%. Võrreldes tulemusi esimesena küsitletud kooliga, esines statistiliselt kool nr kaks noorte seas kohtinguvägivalda mingil viisil tajunud noori vähem. Valimi suurus aga erines viie inimese võrra.

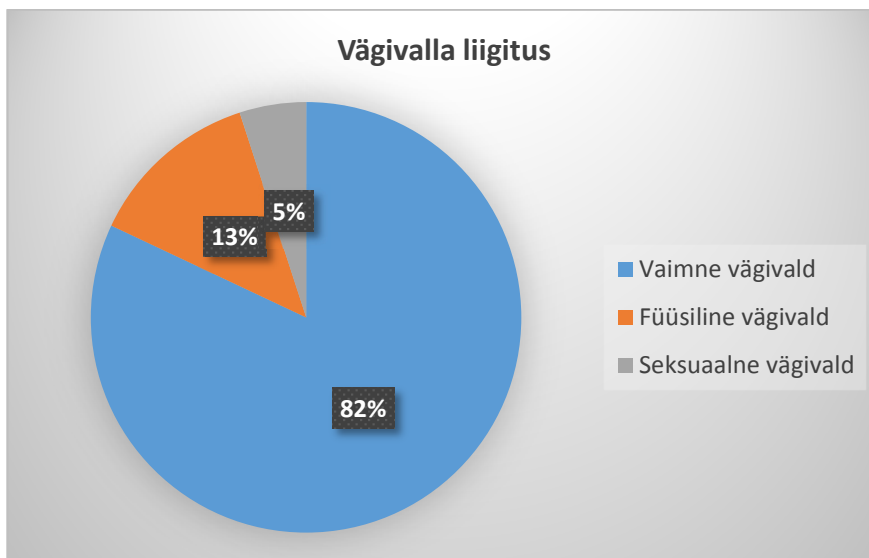

Joonis 6: Kool 2 vägivalla liigitus (n=59). Allikas: autori koostatud

Kool 3 oli vastajaid kokku 15, kellest moodustasid 11 tüdrukud ja 4 poisid. Küsitluste tulemuste analüüsi tulemused olid sarnased kahele eelnevale koolile, kus suurima ülekaalu moodustas vaimne vägivald (82%). Füüsiline vägivald – 13% ja seksuaalne 5%.(vt joonis 3.6)

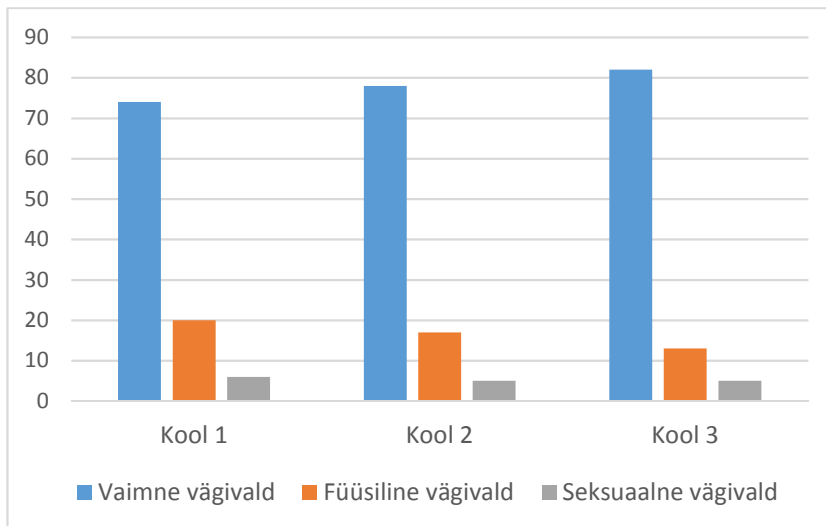
Iga neljas noor on käitunud oma põhimõtete vastaselt, et meeldida partnerile. Iga kolmas noor vastas, et tema partner tarvitab sageli alkoholi ning iga neljas noor vastas, et alkoholi tarvitades muutub tema partner vägivaldseks. Siinjuures võeti ka arvesse kõik vastused, mis seotud vägivallaga kohtingul, nt: „Sinu partner on sind tõuganud, sind löönud, puudutanud sind vastu sinu tahtmist, näidanud sinu pilte teistele ilma luba küsimata“ jne.

Järgmiseks uuriti kui palju on noortel kokkupuuteid kohtinguvägivallaga. Samuti oli tulemus sarnane kahele erinevale koolile, küsitluses osalejad vastasid eitavalt- 97%.

Joonis 7: Kool 3 vägivalla liigitus (n=15). Allikas: autori koostatud

Kuna ankeetide täitmine toimus erinevate tundide ajal ja õpilased istusid kõrvuti, oli mõningatel juhtudel vastustest võimalik välja lugeda nii öelda pinginaabriga sarnaseid vastuseid. Seda just seetõttu, et enamik ei võtnud küsitlust täie tõsidusega või ei julgetud vastata ausalt, kuna sõber näeb samuti, mida ta parasjagu vastab. Ankeetide täitmise ajal tekkis noortel palju küsimusi ja enamik neist ei teadnud, mis see kohtinguvägivald endast üldse kujutab. Selle tõttu rääkis autor koolides eelnevalt mis kohtinguvägivald endast üldse kujutab ja kuidas seda ära tunda. Kogutud andmete põhjal on näha, et selgelt suurima osakaalu moodustab vaimne vägivald, sellele järgneb füüsiline ja seejärel seksuaalne vägivald.

Joonis 8: Kolme kooli vägivalla jaotus. Allikas: autori koostatud

Vaadeldes joonist on selgelt näha, et suures ülekaalus on vaimne vägivald. Vaimne vägivald on sageli väga varjatud ja enamik ei saa aru, kui nende peal seda kasutatakse. Noorte sõnul on see tavaline nähtus. See tähendab seda, et pidev kontrollimine, käsutamine või manipuleerimine on tavapärane. Seda juhtub nii oma partneri kui ka sõprade seas. See tõttu ei oska noored seda eristada ning erilist tähelepanu pöörata. Füüsiline vägivald on teisel kohal, kuid ka see ei ole olematu. See tähendab seda, et juba noores eas on nii tütarlapsed kui ka noormehed vägivaldsed oma partneri suhtes. See on suureks ohuks ka tuleviku perspektiivis. Seksuaalne vägivald on kõige väiksema osakaaluga, samuti nähtub sellest see, et see ei ole olematu. Kogu tulemus näitab seda, et probleem on olemas ja sellega tuleb tegeleda.

3.4 Järeldused ja soovitus

Küsitluse eesmärgiks oli välja selgitada, kas ja kui suur on kohtinguvägivalla levimus Pärnu Gümnaasiumite õpilaste seas ning läbi selle pakkuda välja võimalikud lahendused selle ennetamiseks.

Järeldused

Uuringutulemustest peegeldub, et kohtinguvägivald on noorte seas küllaltki levinud ning eeskätt just vaimse vägivalla vormis. Füüsilist vägivalda esines küsitletute seas märksa vähem. Uuringurühmast tulenevate tulemuste põhjal on võimalik järeldada, et teema vajab laialdasemat

tähelepanu, tõstmaks noorte teadlikkust ja ühtlasi ka võimalusi, kui nad juba on mõnda vägivalda vormidest ise kogenud.

Võrreldes Pärnu linna kolme gümnaasiumi uuringu tulemusi Murray A. Strausi rahvusvahelise uuringuga (Murray, 2006), siis mõlemas uuringus selgus, et enimlevinud vägivaldatüüp on vaimne vägivald. Teisel kohal oli füüsiline vägivald ja kolmandal seksuaalne vägivald. Samuti oli sarnasuseks see, et mõlema puhul esines vägivald nii meessoost- kui naissoost isikute näitel. Vägivaldsed olid mõlemad pooled.

Erinevuseks võib välja tuua selle, et Murray uuringus selgus, et naissoost isikud on suuremad vägivaldatsejad just füüsiliselt, see tähendab seda, et tütarlapsed tõstavad oma partneri vastu kätt rohkem kui seda teevad noormehed. Autori enda uuringus kasutavad tütarlapsed rohkem vaimset vägivalda enda partneri puhul. Siin kohal tekkis erinevus rahvusvahelise uuringuga.

Soovitused

Varajane selgitustöö noorukite seas annab võimaluse ja eelise märgata ohtu kaaslase käitumises. Teadlik äratundmine võimaldab ühtlasi ka ennetada nii psüühilisi kui füüsilisi vigastusi. Suur osa sellest on loomulikult lastetoal ja vanematel, kes oma lastele juba varakult võiksid ja peaksid erinevaid ohte teadustama, kuid sageli ei pruugi vaid sellest piisata. Ühe ettepanekuna toob autor välja võimaluse koolidele teha koostööd politsei ja noorte psühholoogidega, viimaks läbi teemakohaseid koolitusi või loenguid, tõstmaks teadlikkust ning tutvustamaks võimalusi, kuidas sellistes olukordades kõige paremat abi saada.

Oluline on julgustada noori ka oma probleemidest rääkima, kuna väga sageli kas häbenetakse, kardetakse teiste reaktsioone, hukkamõistu või on seal mingisugused muud põhjused. Üheks autoripoolseks soovituseks oleks võimaldada igasse kooli oma psühholoog või võimaldada noortele õiged ja kättesaadavad kontaktid, kuhu vajadusel pöörduda.

Veel üheks võimaluseks oleks tuua ka sisse riiklikusse õppekavasse selle teemaline õppeaine konfliktide käsitlemisest, mis annaks noorukile parema ülevaate, kuidas ennetada vägivalda ja lahendada konflikte vägivaldatult, mille abil oleks tal võimalik otsida võimalikke ohumärke ka enda partneri seas. Selle raames oleks võimalik noortel õppida konfliktide lahendamist verbaalsel viisil, püüdes vältida teist poolt solvavaid väljendeid. Ühes koolis oli selle teemaline õppeaine läbitud ning seal juures oli näha, et noored on oma vastustes kindlamad ning neil tekkis vähem küsimusi.

Kõige olulisem olulisim on siiski ennetustöö, sest kui tänasel päeval see nii suurel määral levinud ei ole, siis kiirete elumuutustega võib see teema muutuda aktuaalseks üsna ruttu. Tiheda sisserände ja rahvuste segunemise tingimustes on eriti oluline pöörata tähelepanu võimalikele ohumärkidele.

3.5 Juhtumite analüüs

Eelnevalt on autor välja toonud erinevate uuringute tulemusi, siis nõustusid rääkima ka viis inimest oma reaalsest kogemustest seoses kohtinguvägivallaga. Tegemist ei ole gümnaasiumite õpilastega vaid 19-26 aastaste noortega. Antud peatükis kirjeldab autor nende viie inimese kogemusi. Intervjuud viidi läbi ajavahemikus 28.03.2017-08.04.2017. Küsitlus viidi läbi kvalitatiivsel uuringumeetodil.

Kvalitatiivne uurimismeetod: intervjuudel põhinevad juhtumianalüüsid. Juhtumianalüüsid tuginevad indiviidide kogemustele seoses sündmuste, protsesside ja süsteemidega. Sellise uuringu puhul keskendutakse ühe objekti süvaanalüüsile ja püütakse vastata küsimustele miks ja kuidas ning saadakse andmeid vaatluse, intervjuu või sõnalise suhtluse kaudu. (Laherand, 2008)

Oma loo rääkis kolm tütarlast ja kaks noormeest. Järgnevates juhtumites ei ole kasutatud isikute reaalseid nimesid. Isikutega on läbi viidud intervjuu vormis vestlus, mille autor eelnevalt asjaosalistega konsulteerides on vormistanud uurimusse. Inimesed, kes oma lood rääkisid leidis autor läbi lumepalli teooria, kus iga intervjuueeritav soovitas oma tuttavat ning tuttav omakorda järgmist tuttavat.

Intervjuueeritavatelt küsis autor vestluse alguses järgnevad küsimused ning küsimuste koostamisel võttis autor arvesse seda, et küsimus oleks arusaadav ja konkreetne ning vastajatele oleks lihtne vastata.

Milline kogemus Teil seoses kohtinguvägivallaga esines?

Kuidas see kõik Teid mõjutas ?

Kuidas kõik see Teie jaoks lõppes?

Kas vägivalla tunnused olid ka juba algselt tajutavad?

Kas ja kellele juhtumist rääkisite?

Esimese loo rääkis autorile 23-aastane Kristel, kelle kogemusest on tänaseks möödunud aasta. Ta on tänaseni vallaline, kuna ei suuda enda sõnul mehi usaldada. Pealtnäha tore ja meeldiv noormees osutus naise sõnul hoopiski kellekski teiseks, kelle sarnast ei osanud ta uneski ette kujutada. Konkreetse juhtumi puhul on tajutavad pika-ajalised mõjud, kuna naisel on enda sõnul usalduse probleemid. Kristel koges nii füüsilist kui ka vaimset vägivalda. On selge, et armukadedus on võimas aju mõjutaja, mis tõesti võib inimesed segadusse viia ning panna neid tegema igasuguseid pööraseid tegusid. Sellegipoolest, peaks inimene olema piisavalt teadlik ning oskama märgata nii öelda liigset armukadedust ja selle tunnuseid juba varakult, kuna tagajärjed võivad lõpuks olla karmid.

26. aastase Taavi loo puhul selgus, et noormees pidi kogema tugevat vaimset vägivalda. Tütarlaps, kellega Taavi kohtus oli väga kontrolliv, ähvardav ja valetas pidevalt. Mõjus sellisele vormile on nii lühi kui pika-ajalised. Keegi ei tohiks taluda selliseid alandusi ja valesid.. Siinkohal, vältimaks sarnaseid olukordi ongi väga oluline noori sellel teemal harida.

Järgmise loo peategelane on aga 20. aastane Karin, kes tänu vägivaldsele kaaslasele kannab elu lõpuni arme nii ihul kui hinges.

On keeruline mõista pidevat alandamist ja halba suhtumist. Noored on kogenematud ning tihtipeale satuvad valedesse suhetesse, kuid järgmine intervjuueeritav Karin maksis selle eest karmi hinda. Intervjuu käigus valas neiu korduvalt pisaraid ja oli selge, et see jättis neiu sügava jälje. Ta näitas ka oma arme ja kõige nähtavam neist kaunistab elu lõpuni tema kulmu. Karini puhul oleks kindlasti suureks abiks olnud psühholoogiline abi või suuremad teadmised ohtudest. Rääkisime sellel teemal neiuiga pikalt ja ta mõistab nüüd asju teisiti kui varem. Ka neiu nõustus, et noorte harimine on igati õigustatud ja oluline. Karini sõbranna Teele koges samuti vägivaldset kohtlemist. Ka Teele (21) nõustus minuga sellel teemal rääkima.

Ka Teele loost oli selgelt näha, et tegemist oli noore neiuiga, keda huvitas endast vanem noormees. Usun, et kui Teele oleks koheselt vägivaldse noormehe teemal kellegagi rääkinud, olgu selleks siis vanemad, mõni hea tuttav, keda usaldada või keegi koolist, oleksid paljud asjad olemata olnud. Iga intervjuu käigus kogutud info põhjal on selgelt näha, et kohtinguvägivalla all kannatavaid noori on meie seas ja vajadus toetuse järele on olemas. Naine talus nii tugevat füüsilist vägivalda, kui ka vaimset vägivalda, mille mõjud osaliselt lühiajalised, kuid laias plaanis ka pika-ajalised. Viimasena rääkis Kristjaniga (19), kelle kogemus on väga värske ning see kõik lõppes tema enda sõnul alles paar kuud tagasi.

Väga raske on kuulda noortelt inimestelt, milliseid katsumusi on pidanud läbi elama. Kõiki neid ühendab vägivalda kogemus. Leian veelkord, et see on väga oluline noortega sellel teemal rääkida ja neid harida. On tähtis, et inimesel oleksid eluterved kogemused ja rahulik nooruspõlv, kogemata ahistamist, sõimu, alandusi või füüsilist vägivalda. Kui noori julgustada rääkima ja neile rohkem teadmisi anda, on neid ka lihtsam aidata.

Nagu erinevad inimesed räägivad oma lugudest on näha, et vägivald suhetes on väga levinud. Noored kannatavad ja ei oska või ei taha midagi selle vastu ette võtta. Olles armunud, ei suuda inimesed mõelda selgelt ning andestamine tuleb kergemalt. Ka nendest juhtumitest tuleb välja, et kohtinguvägivald ei ole vaid soopõhine nähtus vaid sooneutraalne. Mõningatel juhtumitel alahinnatakse vaimset vägivalda, need juhtumid näitavad, et vaimsele vägivaldale järgnevad väga rasked tagajärjed. Kõigi juhtumite puhul on üheks tagajärjeks usalduse kadumine vastassoo suhtes. Iga väiksem juhtum võib jätta jälje ja mälestuse kogu eluks ning rikkuda noorte tuleviku. Varajane ennetustöö võib hoida ära väga palju vägivaldseid juhtumeid.

KOKKUVÕTE

Käesoleva lõputöö teemaks on „Kohtinguvägivald: levimus ja probleemid (Pärnu näitel). Antud töös kasutatakse kohtinguvägivalla järgmist definitsiooni: igasugune füüsiline, vaimne ja seksuaalne vägivald paarisuhtes olevate isikute vahel, kes käivad kohtamas kuid ei ela veel koos.

Lõputöö on jaotatud kolme ossa. Esimeses osas on kirjeldatud kohtinguvägivalla olemust, definitsiooni ja erinevaid vägivallatüüpe. Teises osas on toodud välja rahvusvahelise uuringu tulemused ja kohtinguvägivalla ülevaade naaberriigis Soomes. Töö viimane osa keskendub autori poolt läbi viidud küsitluse tulemustele ja intervjuudele. Uurimismaterjal põhineb kahel uurimismeetodil: küsitlus ja juhtumianalüüs ning kokku kasutati kahte uurimismetodoloogiat: kvantitatiivset ja kvalitatiivset.

Valituks osutus just gümnaasiumi klassid, kuna see on aeg, mil tuntakse eriti suurt huvi kohtingute vastu, noored hakkavad järjest rohkem iseseisvuma ja soovivad minna oma elu peale. See tõttu on eriti tähtis, et nad oleksid teadlikud, kuidas ennast kaitsta ja enda eest seista.

Küsitluse läbiviimisel viibis autor ise koha peal ning vastajad täitsid küsimuste vastused käsitsi. Samuti vestles autor vastajatega teemal kohtinguvägivald. Uuringutulemustest saab järeldada, et kohtinguvägivalla all kannatavad nii naissoost- kui meessoost isikud. Vägivaldas esineb partnerite vahelises suhtes väga erineval moel. Iga viis on ohvrile kahjulik ja põhjustab palju kannatusi. Tulemuseks võib olla nii lühiajaline- kui ka pikaajaline mõju tuleviku perspektiivis.

Empiirilise osa täiendamiseks viidi läbi ka intervjuud. Intervjuud viidi läbi 5 isikuga, kellest kolm oli naissoost ja kaks meessoost isikut. Intervjuu viidi läbi kahel juhul suhtlusprogrammis Skype, kuna antud isikud ei viibinud autoriga samas linnas. Ülejäänud kolm viidi läbi silmast-silma. Juhtumianalüüsides selgus, kohtinguvägivalla all kannatasid intervjuueeritavad väga tajutavalt ja tihti. Siiski ei ole ohvrid rääkinud sellest kellegagi vaid üldjuhul püütakse eluga edasi minna ning kõik minevikku jätta. Juhtumite puhul esines nii vaimset, füüsilist kui ka seksuaalset vägivalda. Seda nii noormeeste kui ka naisterahvaste poolt.

Antud töös on toodud välja lähisuhtevägivalla uurija Murray A. Strausi poolt läbi viidud kohtinguvägivallauuring 32 erineva riigi vahel ning samuti on antud ülevaade kohtinguvägivalla tasemest Soomes. Võrreldes Pärnu ja Murray A. Strausi poolt läbi viidud uuringuid, siis tulemused olid sarnased. Mõlemal puhul on vaimse vägivalla tase kõige kõrgem ning vägivaldsest partnerist ei julgeta rääkida kellelegi, seda siis kas häbitunde pärast või ei peeta antud teemat oluliseks.

Samuti selgus uuringus, et vägivallatsejad ei ole ainult mehed vaid ka naised. Erinevus seisnes selles, et Murray uuringus olid vägivallatsejaks suuremas osas naissoost isikud, autori poolt läbiviidud uuringus oli tulemus võrdne.

Kõige olulisem oli välja uurida, kui laialt on levinud kohtinguvägivald noorte seas ning milline on nende teadlikkus. Levimus on siiski lai ning teadlikkus minimaalne. Enamik noori ei olnud kursis, mida kujutab endast kohtinguvägivald ja kas vaimne vägivald mängib nii suurt rolli suhtes. Väga suur hulk noori kannatavad vaimse vägivalla all igapäevaselt.

Kohtinguvägivalda on võimalik ennetada, viies läbi erinevaid loenguid ja projekte, mis tõstaksid noorte teadlikkust. Toetudes teoreetilisele osale ja läbiviidud uurimusele, on autoril pakkuda välja soovitusi.

Tähelepanu tuleb pöörata partneripoolsele käitumisele. Selle ära tundmiseks, tuleks võtta riiklikusse õppekavasse selleteemalisi õppeaineid. Politseipoolne koostöö koolidega ning erinevad reklaamid, mis on suunatud just noortele ja kohtingutele. Samuti koolipsühholoogid, kes teavitaksid noori antud valdkonnast.

SUMMARY

The subject of this thesis is dating abuse (an example of Pärnu): distribution and problems. In this thesis dating abuse is defined as: all kind of physical and mental abuse between two individuals who are dating, but not living together. This thesis is divided into three sections. The first section describes the essence and definition of dating abuse and points out the different types of dating violence. The second part contains an international study, carried out in 32 different countries as well as a domestic study carried out in Finland on the subject in hand. The last section contains the authors survey and interviews. The survey was carried out in three high schools of Pärnu. The study material is based on two methods: survey and case study, using qualitative and quantitative research methodologies.

High school students were chosen, because at that age, teenagers are especially interested in dating, they are growing more and more independent and starting to live their own lives. Because of that it is very important that they know how to defend and stand up for themselves.

Survey was carried out at the presence of the author and all the answers were hand written. The most common form of abuse is mental and it was experienced by both parties. As the survey points out both male and female subjects have experienced dating abuse regardless of age. In a relationship violence is experienced in many different forms and every form is harmful to the victim and causes them suffer. It may result in both short and long term effect on their ability to trust their future partners.

Interviews were also carried out to complete the empiric part of the thesis. The interviews were carried out with 5 subjects of whom 3 were female and 2 male. Two of those interviews were carried out in Skype, because the author and the subjects were not in the same city. The rest of the interviews were carried out in person. Case studies proved that interviewed subjects experienced dating abuse vividly and often and despite of that, they never talked to anyone about this and just tried to move on with their lives, leaving everything to the past. Cases showed mental, physical and sexual violence and it was experienced by both male and female subjects.

In the second part of this research you can find Murray. A. Straus research carried out in 32 different countries and also a Finnish dating violence overview. When comparing Murray A. Straus research and Pärnu research, the results were surprisingly similar. Mental abuse was the most common form of abuse in both research and the victims were afraid to speak out, because

they were ashamed or they did not think that it was important. Also the similar fact was that the violent parties are not just men, but also women. Dating abuse is usually kept quiet and it is commonly thought that the victims of dating abuse are mostly women.

The most important thing was to find out how common dating abuse is among the young and how aware they are of the subject. The author found out that dating abuse is very common among the subjects and they are not well informed. Most of the subjects did not know what dating violence was and how much mental abuse can effect a relationship. A lot of teenagers experience mental abuse every day. Regarding to theory and research, the author has also expressed opinion on how to solve the problem in hand. To do that, it is important to carry out lectures and projects that would improve knowledge. Also, teaching young people how to pay attention to their partners behavior and learning how to recognize violent act. In schools, there should be dating violence lectures and also schools and police should work more together.

VIIDATUD ALLIKAD

1. Politsei- ja Piirivalveamet, 2010. Kohtinguvägivald. Leitav: <https://www.politsei.ee/et/nouanded/noorele/kohtinguvagivald/> [Kasutatud: 10.12.2016]
2. Centers For Disease Control and Prevention, 1946. Teen Dating Violence. Leitav: https://www.cdc.gov/violenceprevention/intimatepartnerviolence/teen_dating_violence.html [Kasutatud: 05.12.2016]
3. **Boscia, T.**, 2012. Teen dating violence linked to long-term harmful effects. Leitav: <http://www.news.cornell.edu/stories/2012/12/teen-dating-violence-linked-long-term-harm> [Kasutatud 06.12.2016]
4. **Pace, L. Karen**, 2012. Michigan state university extension: Dating violence has long-term consequences for teens. Leitav: http://msue.anr.msu.edu/news/dating_violence_has_long-term_consequences_for_teens
5. Naistevastane vägivald, 2010. Vägivalla mõju ohvrile. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.enu.ee/naistevastane-vagivald/index.php?keel=1&id=581> [Kasutatud 06.12.2016]
6. **Uus, M.**, 2007. Poliitikauuringute keskus: Kvantitatiivsed ja kvalitatiivsed meetodid probleemi kirjeldamiseks ning põhjuste tuvastamiseks. Leitav: <http://www.praxis.ee/wp-content/uploads/2014/03/2007-Metodid-probleemi-kirjeldamiseks-ja-pohjuste-tuvastamiseks.pdf> [Kasutatud: 13.03.2017]
7. Helsinki Girls' house, 2015. Leitav: http://www.tyttojentalo.fi/sites/tyttojentalo.fi/files/tyttalo_eng.pdf
8. Ressurssenter for menn, 2016. Reform – resource centre for men. [Võrgumaterjal] Leitav: <https://reform.no/in-english/> [Kasutatud: 05.01.2017]
9. Nordisk information for kunskap om kön: Dating violence among Nordic youth, 2016. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.nikk.no/wp-content/uploads/2016.11.28-Recommendations-from-Dating-Violence-Nordic-Youth-expert-conference.pdf> [Kasutatud 05.01.2017]
10. **Ainsaar, M. 2004.** Väärkohtlemise ohvriks sattumise kogemused noorukieas.
11. Centers for disease control and prevention: National Intimate Partner and Secual Violence Survey, 2010. [Võrgumaterjal] Leitav: https://www.cdc.gov/violenceprevention/pdf/NISVS_Executive_Summary-a.pdf [Kasutatud 09.01.2017]
12. **Herrera, E.**, 2016. Meeste vastu suunatud lähisuhte vägivald. Leitav: <https://www.eva-herrera.com/2016/10/meeste-vastu-suunatud-lahisuhte-vagivald.html> [Kasutatud 15.01.2017]
13. Urban dictionary: dating, 2003. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.urbandictionary.com/define.php?term=dating> [Kasutatud 15.01.2017]
14. New Hampshire Union Leader: Dr. Murray A Straus, 2016. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.legacy.com/obituaries/unionleader/obituary.aspx?pid=180009152> [Kasutatud 16.01.2017]
15. **Nõmm, K.** 2009. Noorte käsitlemise kohtinguvägivallast. Diplomitöö; Tartu Ülikooli Pärnu Kolledž
16. International perspectives in victimology: The paradoxal approach to intimate partner violence in Finland, 2010. [Võrgumaterjal] Leitav:

[https://www.academia.edu/992154/The Paradoxical Approach to Intimate Partner Violence in Finland](https://www.academia.edu/992154/The_Paradoxical_Approach_to_Intimate_Partner_Violence_in_Finland)[Kasutatud 20.02.2017]

17. **Sanders, M. Susan.**, 2003. Teen Dating Violence: The invisible peril
18. **Allen, B. Patricia.**, 2009. Violence in the Emergency Department
19. Sanchez, C., 2017. A story about Teen Dating Violence. [Võrgumaterjal] Leitav: http://www.huffingtonpost.com/crystal-sanchez/a-story-about-teen-dating_b_9191604.html[Kasutatud 28.02.2017]
20. **Kamins, M & MacLeod, J.**, 2004. Kuidas ravida murtud südant: murtud südame esmaabikomplekt. Inglise keelest tõlkinu Kitsnik, A.
21. **Niiberg, T.**, 2006. Meheks, isaks ja härrasmeheks
22. **Bancroft, L.**, 2002. Miks ta seda teeb?: Kuidas mõtlevad vihased ja kontrollivad mehed. Kordustrükk MTÜ Naiste Tugi- ja Teabekeskus, 2013
23. **Kase, H.**, 2001. Vaikijatehääled: raamat soolisest vägivallast
24. Whitman, L. Julie., 2007. Teen action toolkit. Leitav: <http://www.victimsofcrime.org/docs/Youth%20Initiative/Teen%20TOOLKIT.pdf?sfvrsn=0>
25. **Burleigh, N.**, 2007. A high school student's nightmare: Dating Violence. Leitav: <http://people.com/archive/a-high-school-students-nightmare-dating-violence-vol-68-no-11/>
26. **Laherand, Meri-Liis.**, 2008. Kvalitatiivne uurimisviis. Tallinn. Leitav: http://syg.edu.ee/~peil/ut_alused/kvalitatiivne_uurimisviis.html
27. **Anastasia J. Gage & Jean Guy Honoré & Josué Deleon**, 2014. Measure evaluation: Short-Term Effects of a Violence Prevention Curriculum on Knowledge of Dating Violence among High School Students in Port-au-Prince, Haiti. Leitav: [file:///C:/Users/Andrea/Downloads/WP-14-148%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Andrea/Downloads/WP-14-148%20(1).pdf)

JOONISTE JA TABELITE LOETELU

Joonis 1: Vastanute jaotus sugude järgi. (n=126). Allikas: autori koostatud.....	21
Joonis 3: Vägivalla kogemine üldiselt sugude lõikes. Allikas: autori koostatud.....	22
Joonis 4: Partneri ebameeldivast käitumisest rääkimine (n=126). Allikas: autori koostatud ..	23
Joonis 5: Kool 1 vägivalla liigitus. (n=54). Allikas: autori koostatud	24
Joonis 6: Kool 2 vägivalla liigitus (n=59). Allikas: autori koostatud	25
Joonis 7: Kool 3 vägivalla liigitus (n=15). Allikas: autori koostatud	26
Joonis 8: Kolme kooli vägivalla jaotus. Allikas: autori koostatud.....	27
Tabel 1: Uurimuse etapid. Allikas: autori koostatud.....	20

LISAD

Lisa 1. 12. klassides läbi viidud küsimustik

KÜSIMUSTIK. Tõmba sobivale variandile ring ümber.

1. Sugu:

Naine

Mees

2. Sinu vanus:

3. Sinu rahvus:

Eestlane

Venelane

Muu

4. Märki sobiv variant/variandid. Kas:

Sa oled suhtes

Sa oled olnud suhtes

Sa oled käinud kohtamas

Sa oled käinud kohtamas, kuid ei tekkinud suhet

Ei ole ühtegi eelpool nimetatud

Kui valisid viimase variandi (ei ole ühtegi eelpool nimetatud), siis suundu küsimuse juurde nr 15.

5. Kas Sinu partner on:

	VÄGA SAGELI	SAGELI	HARVA	MITTE KUNAGI

Sind tõuganud				
Sind sikutanud ja tekitas sulle sellega valu				
Sind löönud				
Sind tirinud juustest				
Sind solvanud				
Kritiseerinud Sind pahatahtlikult				
Sind alandanud				
Puudutanud Sind vastu Sinu tahtmist ebameeldivalt				
Sind kägistanud				
Sundinud Sind seksuaalsele tegevusele vastu Sinu tahtmist				
Sundinud Sind tegema midagi vastu Sinu tahtmist				
Sind häbistanud				

Näidanud Sinu sõnumeid, pilte, vestlusi kellelegi teisele ilma, et Sa oleksid seda soovinud				
Levitanud Sinust kuulujutte				
Kontrollinud Sinu riietust ja meikimist				
Kontrollinud Sinu asukohta ja tegemisi (piiranud Sinu liikumist)				
Takistada Sul kokku saamast sõpradega				
Tekitanud Sinus hirmu				
Manipuleerinud Sinuga				
Keelanud Sul tegeleda lemmik tegevustega				
Pannud Sind tihti tundma süüdlasena				
Teinud Sulle kingitusi hiljem vihjates neile sundinud sind tegema				

midagi vastu sinu tahmist				
Sundinud Sind temaga välja minema				

6. Kas Sinu partner on ähvardanud:

	VÄGA SAGELI	SAGELI	HARVA	MITTE KUNAGI
Sind vigastada				
Ennast vigastada				
Sulle midagi halba teha				
Sind maha jätta				
Levitada Sinust kuulujutte				

Midagi muud (kirjuta mida)

.....

.....

.....

.....

7. Kas Sa oled nõustunud seksiga, kuna kartsid, et partner:

- Jätab Su maha
- Muutub Sinu suhtes vägivaldseks
- Ähvardab minna kellegi teise juurde

Hakkab Sinuga manipuleerima

Juhul, kui Sa oled nõustunud seksiga, siis kas kartsid, et partner muutub vägivaldseks

8. Kas Sa oled käitunud oma põhimõtete vastaselt selleks, et partnerile meeldida?

Jah

Ei

Ei oska öelda

9. Kas Sinu partner vihastab kergesti?

Jah

Ei

Mõnikord

10. Kas Sinu partner tarvitab narkootilisi aineid sageli?

Jah

Ei

Ei oska öelda

11. Kas Sinu partner tarvitab alkoholi sageli?

Jah

Ei

Ei oska öelda

12. Kas Sinu partner muutub vägivaldseks olles alkoholi- või narkojoobes?

Väga sageli

Sageli

Mõnikord

Mitte kunagi

13. Kas Sa oled püüdnud otsida abi/rääkinud kellegagi oma partneri ebameeldivast käitumisest?

- Rääkinud sõbranna/sõbraga
- Rääkinud vanematega
- Psühholoogi poole pöördunud
- Politsei poole pöördunud
- Mitte kellegagi

Muu

.....

.....

.....

.....

.....

.....

14. Juhul, kui said abi, siis palun kirjuta pikemalt milles see seisnes.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

15. Kuivõrd Sa oled nõus järgnevate väidetega?

	VÄGA NÕUS	PIGEM NÕUS	RASKE ÕELDA	EI OLE NÕUS	EI OLE ÜLDSE NÕUS
Kohtinguvägivalla ohvrid on ise selles süüdi					
Partneril on õigus kontrollida Sinu tegemisi					
Partneril on õigus vaadata läbi Sinu telefon					
Partneril on õigus öelda, mida Sa peaksid seljas kandma					
Tõsise suhtega kaasneb alati seks					
Ainult löömine on vägivald					
Ka vaimne vägivald raskete tagajärgedega					
Ei ole häbiasi rääkida kellegagi enda murest					
Vägivaldsest suhtest pääseda on raske					
Igasugune löömine, kägistamine ja peksmine on kuritegu					
Kohtinguvägivald on tavaliselt ühekordne juhtum					

Kohtinguvägivald on partnerite omavaheline asi					
Partneril on õigus olla aeg-ajalt armukade					
Juhul, kui mees on naisele eelnevalt välja teinud, siis peab naine talle seksuaalselt tasuma					
Kui naine on provotseerinud, siis võib mees naist lüüa					

16. On Sul olnud isiklikke kokkupuuteid kohtinguvägivallaga?

Jah

Ei

17. Tead Sa kedagi noortest, kes on vägivaldses suhtes.

Jah

Ei

18. Kui vastasid eelmisele küsimusele „JAH“, siis kas oled Sa püüdnud neid aidata? Kuidas?

Jah

Ei

Olen mõelnud selle peale

Ei oska kuidagi aidata

19. Kas Sinu arvates on kohtinguvägivald aktuaalne ja muutunud tõsiseks probleemiks kogu ühiskonnas?

Jah

Ei

20. Kas Sinu arvates tuleks noori rohkem informeerida kohtinguvägivallast?

Jah

Ei

21. kas tuleks teha ennetustööd?

Jah

Ei

Täna vastamast!

Lisa 2. Kohtinguvägivalla ohvritega läbi viidud intervjuud

Intervjueeritav1: Ma olin sellel ajal 21-aastane kui me tutvusime. Kohtusime Peetriga ühel peol, kuhu sattusin läbi oma hea sõbra, kes mind kaasa kutsus. Meil tekkis koheselt klapp ning selgus, et meil on väga sarnased huvid. Peeter oli sellel ajal 26. aastane, töötas heal kohal, elas oma korteris ja omas ilusat autot. Järgmisel päeval saatis ta mulle läbi facebooki sõbrataotluse ning meie vestlus jätkus seal. Juba üsna varsti kutsus ta mind kohtama. Käisime restoranis õhtust söömas, ta tõi mulle lilli ja mulle tunduski, et enam ideaalsemat meest ei olegi. Nii me käisimegi varsti juba peaaegu iga päevaselt väljas. Kõik näiski imeline.

Esimene ohumärk aga ilmnes juba tegelikult üsna alguses, kuid ma ei osanud seda tol ajal lihtsalt märgata, sest olin pime. Pidasin kõike esialgu lihtsalt mehe huviks või kergeks armukadeduseks, mida ma alguses isegi natukene nautisin. Lõpuks kontrollis ta iga minu tegevust. Umbes pool aastat peale meie tutvumist, oli kogu see illus aeg läinud ning asendunud pidevate armukadedus stseenidega, kontrollimistega, isegi jälitamisega. Minu viimane piir oligi see, kui peale kursuse pidu koos kursavennaga kodu poole jalutasime ja ei kusagilt ilmus ta järsku välja ning hakkas mind käest rebides endaga kaasa viima. Loomulikult vihastasin selle peale ning peale mõneminutilist vaidlust otsustas ta, et parim viis oma tahtmist saavutada on mind oimetuks lüüa. Ka minu kursavend sai oma osa. Andestasin talle selle ja veel järgnevad kolm korda, mil kõik oli sisuliselt samamoodi, kuid siis

saabus minu jaoks piir ja ma lõpetasin selle suhte. Tänapäevaks me enam ei suhtle, kuid ei soovi kunagi enam midagi sellist kogeda.

Intervjueeritav 2: Tutvusin Annikaga oma 18ndal sünnipäeval. Ta oli armas tüdruk ja jäi mulle kohe silma. Nagu pidudel ikka, võtsime kõik veidi napsu ja tegin talle ka esimese lähenemiskatse. Üks asi viis teiseni ja hommikul ärkasime koos ühes voodis. Sain tema telefoninumbri ning juba järgmisel reedel kutsusin ta endaga pidutsema. Nii me siis käisimegi lõpuks juba igal nädalavahetusel koos väljas või peol ja nautisime teineteise seltskonda. Ühel järjekordsel laupäeval aga tuli meiega samale peole üks minu sõbranna, keda ma ammu enam näinud ei olnud. Tantsisime ja tõsi, jagasime ka mõne intiimsema hetke ning siis see juhtus. Saime mõlemad sellise stseeni osaliseks, et terve peoseltskonna pilgud põrnitsesid meid. Peale seda me mõni nädal ei suhelnud, kuid siis soovis ta minuga kohtuda. Nad olid sõbrannadega mõelnud välja loo sellest kuidas Annika on minust rase ja neiu nõudis, et ma pean nüüd vastutama. See oli ehmata. Seda juttu räägiti mulle kolme kuu vältel. Ma talusin ähvardusi, mõnitusi. Annika rääkis sellest isegi minu vanematega. Kui see vale välja tuli, siis ta väitis, et kaotas lapse ja mina olen süüdi ja etteheiteid tuli veel pool aastat hiljemgi. Talusin tohutut vaimset vägivalda ja valesid. Oleksin ma koheselt selle läbi näinud, poleks ma iial selle naisega midagi teinudki. Tagantjärele mõeldes, oli seda juba kohe alguses ette näha. Tuli välja, et ma ei olnud esimene kellega ta nii oli teinud. Kõik see aeg ta pidevalt küsis ja päris minu kohta. Solvus kui ma mõne naisega suhtlesin. Olin rumal ja sain oma õppetunni, kuid olen edaspidi targem.

Intervjueeritav 3: Olin 16. aastane, veidi mässumeelne teismeline ja armastasin pidutseda. Liikusin kahtlastes seltskondades, kus lisaks alkoholile liikus ka muid mõnuaineid. Nägus, minust 8 aastat vanem noormees Indrek oli tollel ajal minu kaaslane. Paha poisi olekuga, kambaliider ja valjuhäälna mees oli sel ajal kõik mida ma otsisin. See oli nagu tunnustus, et ma saan sellise mehega olla. Olin kuulnud, et ta olevat oma endist naist kõvasti peksnud ja alandanud, kuid tema mesimagus jutt ei lasknud seda uskuda. Ühel hetkel aga kõik muutus. Olime koos Saaremaal jaanipäeva tähistamas ja mõnisada meetrit eemal kõrval platsil oli ka minu väga hea sõber, kellega jutustamas käisin. Kui ma tagasi jõudsin, haaras ta mind juustest, surus mu nägupidi liiva sisse, lohistas mind terve meie seltskonna ees ja karjus kõiksugu inetusi. Olin shokis ja sobival hetkel põgenesin sealt oma tuttavate juurde. Järgmisel päeval anus ta andeks ja noore lollina ma andsingi. Tema põhjendus oli armukadedus. Nädala jagu oli kõik hästi ja siis kõik kordus. Sel korral lõi ta mulle rusikaga näkku, tõukas mind mööda asfaltit, süilitas mulle peale, alandustest rääkimata. Taaskord andestasin. Nii see kestis umbes neli kuud, kuni minu vanemad ta politseile üles andsid. Talusin vägistamist, löömist ja alandamist. Õnneks pole me omavahel ka rohkem kohtunud. Kuid mehi ma enam ei usalda ja nii vaimselt kui füüsiliselt olen väga murtud.

Intervjueeritav 4: *See oli minu esimene romantiline kogemus meesterahvaga, kui seda nii saab nimetada. Sander oli minust 4 aastat vanem ja lõpetas just parasjagu gümnaasiumi. Teadsime tegelikult üksteist juba ka varasemast, kuid midagi peale tere tutvuse ei olnud. Kuna minu sõbranna oli koos tema parima sõbraga, siis viidi meid ka nii öelda omavahel kokku, et oleks koos lõbusam. Ta oli viisakas, üsna tagasihoidlik, kuid veidi kontrolliva loomuga. Tal pidi alati kõik korrektne olema ja ta ei jätnud kunagi mainimata ka seda kui minul miskit kas välimuses või muus valesti oli. Algul piirdus kõik omavaheliste märkuste tegemistega, kuid lõpptulemusena tegi Sander seda juba avalikult. Ta sisuliselt leidis kõiges võimaluse mind mõnitada ja alandada. Kui ma sellest talle rääkisin, siis ta loomulikult eitas kõike. Teda ei heidutanud isegi see, kui ma lohutamatult selle kõige peale nutsin. Muidugi ta vabandas lõpuks, kuid sellist alandust ei ole keegi ära teeninud. Sellest rääkida ma oma vanematele loomulikult ei julenud, sest nad olid niigi selle vastu, et ma Sandriga läbi käisin. Meie vaheline suhtlus ja kohtamas käimine lõppeski lõpuks tohutu tüli ja pisaratega. Peale järjekordset mõnituste tulva jalutas ta minema ja jättis mu lihtsalt maha. Oma hilisemates suhetes olen olnud väga ettevaatlik, kuna ei soovi enam sellist kogemust.*

Intervjueeritav 5: *Ma olin seda neiu juba pikemat aega vaadanud. Temas oli miskit nii veetlevat, et ei suutnud oma mõtteid temast eemale saada.. Eks tal oli neid austajaid veel teisigi, kuid võtsin siis oma julguse kokku ja kutsusin ta välja. Mõnda aega oli kõik väga tore ja neiu tundus olevat see õige, kelle ma saaksin ka koju vanematele tutvustamiseks viia. Veetsime koos aega ja nautisime teineteise seltskonda. Olime umbes kuu aega juba väljas käinud kui hakkasin saama vihjeid kokku kolimise, laste saamise ja pulmade kohta. Pidasin seda lihtsalt suureks naljaks, kuid ta mõtleski seda päris tõsiselt. Iga kord kui ta minu juures ööbis, vedas ta järjest rohkem oma asju kaasa tooma. Aina intensiivsemaks see kõik muutus. Kui ma lõpuks palusin veidi rahulikumalt võtta, läks ta täiesti hüsteeriasse, pakkis kõik oma asjad ja läinud ta oligi. See kõik käis nii kähku ja eks ma olin parajas segaduses. Peale umbes ööpäeva hakkasin sõnumeid saama, mille sisu oli koguaeg sama - igatsen sind, vajan sind jms. Kuna vajasin ikkagi aega, siis palusin ka temalt aega. Seda ta loomulikult mulle anda ei soovinud, vaid sundis mind koheselt otsustama. Peale tööpäeva oli ta mul vastas, seisis mu korteri trepikoja ees, luuras minu järele, häkkis minu facebooki kontole. Asi muutus järjest talumatuks. Ta hakkas nägema igas naisterahvas tema vaenlast ja arvas, et ma ei ole talle truu. Kõik see aga kasvas mul ülepea ja otsustasin temaga sellest veelkord rääkida, aga tulutult. Ainus mis ma seal vastu sain olid ähvardused end ära uputada ja üles puua. Mul oli kuude viisi tohutu hirm ja paanika. Ma ei teadnud kellega rääkida või kuhu poole pöörduda. Vestlesin sel teemal oma parima sõbraga, kuid tema arvas, et sellist juttu tõsiselt võtta ei tasu. Kõik see lõppes alles sel hetkel, kui*

tema ellu ilmus uus inimene. See on tohutult väsitav ja õudne, kui inimene sind lihtsalt rahule ei jäta.